

QUARTERLY PRESS REVIEW

FOR ADVANCED EFL LEARNERS

SPRING 2022

COACHING DAYS AND
COACHING WAYS
(Postakocsival Anglia
útjain) 4. rész
by *William Outram
Tristram*

Side by... ..by Side
The York Road Utazás Yorkba
Tárnok Attila fordítása

QUARTERLY PRESS REVIEW

is an electronic magazine consisting
of texts found in the public domain
abridged for educational purposes.

Back issues: <http://pressreview.atw.hu>

Correspondence: tarisz@hotmail.com

Zárszó

Tárnok Attila

Tizenkét évvel ezelőtt, 2010 nyarán azzal a szándékkal indítottam útjára a *QPR* című online szemlélő 'magazint', hogy érdekes olvasmányokat nyújtsak haladó nyelvtudású, angol szakos volt hallgatóim számára. Erre a lépésre az a felismerés vezetett, hogy nagyon gyakran a nálam végzett és tanítani kezdő (immár) kolléga nehézségekbe ütközött, miként őrizheti meg, esetleg fejlesztheti tovább nehezen megszerzett nyelvtudását, amikor a mindennapokban alapszintű nyelvtanítás a feladata, sőt a nyelvi órákon a saját kompetenciáit messze alulmúló szinten kénytelen a diákjaival érintkezni. Az olyan végzős hallgató számára, akinek nincsenek külföldi rokonai, baráti kapcsolatai, nem utazik rendszeresen és hosszabb időszakokra angol célnyelvi környezetbe, az olvasás és a rádiózás a két leghasznosabb eszköz, amivel ismereteit ébren tarthatja. Sokan hisznek a mozgókép erejében, de tapasztalatból és visszajelzésekből tudom, a film a vizualitás erőssége okán eltereli figyelmünket a

verbális megnyilvánulásokról, hiszen a cselekmény akár hang nélkül is értelmezhető, a képsorok alapján. A rádió, ahol a szöveget kénytelen vagyok megérteni, ha a mondanivalót követni akarom, már hatékonyabb eszköz, de itt meg az idő korlátoz: nehézkes utánanéznem az elhangzott ismeretlen kifejezéseknek. A leírt szöveg, amit a magam ritmusában, ütemezésével követhetek, ilyen szempontból talán a leghasznosabb módszer lehet a számunkra.

A korai 2000-es években a magyar irodalmi sajtóorgánumok átalakuláson mentek át. Korábbi színvonalas folyóiratok szűntek meg, köztük épp azok, ahol korábban rendszeresen jelentek meg cikkeim, műfordításaim. Túl voltam a doktori képzésen, kutatási területemre, a brit nemzetközösségi irodalomra saját intézményemben az oktatás terén semmi igény nem kínálkozott. Valahogy elfogyott körülöttem a levegő. Ezért is vállalkoztam arra, hogy pusztán magánszorgalomból összeállításokat küldjek szét különböző levelezőlistákon, majd ezt követte a belső igény, hogy ezek valahol rögzítésre kerüljenek. A megszűnő folyóiratok közül a *Nagyvilág*ot nagyon szerettem volna megmenteni. Kísérletet tettem rá, hogy az Egyetem fogadja be, hogy az idegennyelvi szakok közös feladatként szerkesszék, vigyék tovább, ahogy ez az angolszász világban egyébként elterjedt gyakorlat: rengeteg nemzetközi színvonalú folyóirat az

egyetemek égisze alatt lát napvilágot. Sokat leveleztem korábbi szerkesztőkkel, hátha közösen meg tudunk valósítani valamilyen folytatást. Sajnos, minden kísérletem kudarcba fulladt. Megszűnt a *Holmi* (az egykori *Nyugat* után talán a legszínvonalasabb magyar irodalmi lap), a *Napút*, a kolozsvári *Korunk* nem fogad többet műfordítást, vegetál, vergődik, haláltusáját vívja a rendkívül igényes *2000*, a számomra szinte helyi lapnak számító *Új forrás*, és teljesen átalakult a *Szépirodalmi figyelő*.

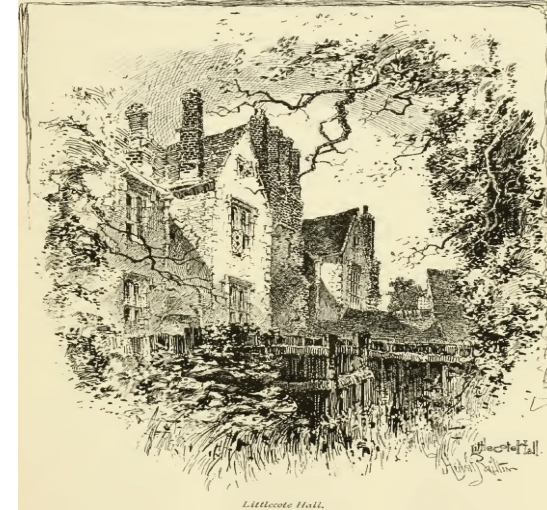
Nyomtatott lapkiadásra nem is gondolhattam, ám 2010 tavaszán egy egyébként korábban nálunk végzett angolos hallgatóval a pilisi hegyekben sétálva, beszélgetve, táborozva született meg bennem a *QPR*-válogatás ötlete. Eleve futó előfizetésem volt néhány angol nyelvű irodalmi folyóíratra, köztük a legrégebbi angliai (az 1732-ben alapított *London Magazine*), a legrégebbi amerikai (1850 óta jelenik meg a *Harper's Magazine*), később a ma talán legnépszerűbb és legszínvonalasabbnak tartott *Granta*, vagy a szintén nagy múlttal rendelkező kanadai *Queen's Quarterly* (1893) című lapokra. (Úgy tűnik, a világ más tájain egy-egy irodalmi orgánus hosszabb sorsra számíthat, mint nálunk.) Ezekből a folyóiratokból és még az online ingyenesen hozzáférhető lapokból válogattam olyan cikkeket, írásokat, amelyek érzésem szerint érdekelhették volt hallgatóimat. Egyes szövegeket

némileg, de csak nagyon kis mértékben egyszerűsítettem a könnyebb érthetőség kedvéért.

Az első években viszonylag sok (alkalmanként 10-20) visszajelzés érkezett. Nem az egyetlen, de nem elhanyagolható oka, hogy a most közreadott lapszám után a *QPR* szerkesztésével felhagyok, éppen az, hogy immár szinte alig-alig jelzi valaki, hogy egyáltalán megnyitotta volna a csatolt magazint. Még az a nagyon kedves, évtizede nálam végzett testvérpár sem biztos, hogy valójában olvasgatja a cikkeket, akik minden alkalommal megköszönik, hogy gondoltam rájuk. Ha azt mondtam, hogy a 2000-es években átalakult a nyomtatott irodalmi sajtó, akkor mostanra, azt kell mondjam, az online irodalmi tér is olyan átalakuláson ment keresztül, amit már nem szívesen követek. Nem ismerem, nem is vágyom rá, hogy megismerjem az egyre megújuló felületeket, a gombamód megjelenő újabb alkalmazásokat, nem akarok belekiabálni abba a 'hangzavarba', ami az információ-áramlást mára jellemzi. S végül a legfájóbb, legérthetetlenebb érv, amiért a lapszerkesztéssel felhagyok: intézetünkben az angoloktatás a magánórák szintjére sorvadt. Érthetetlen ez, hiszen tanárhiány van, hiszen minden évben a harmad-, negyedéves hallgatóim közül beszipant valakit egy angoltanár-hiánnyal küzdő iskola. Felsőbb éves hallgatóként, képesítés nélkül tanítanak, az egyetemen egyéni tanrendben csak a vizsgákon jelennek meg. Maradt így mindösszesen öt,

azaz 5 hallgatóm. A négy évfolyamon összesen! Őket nyilván ugyanúgy szeretem, mint a korábbi csoportokat, ha nem jobban, de látnom kell, hogy valami nagyon nem jól működik, és a probléma orvoslására intézetem nem keres megoldást. Hihetetlen ez, hisz milyen szaktárgy lehet manapság fontosabb, mint az angol vagy az informatika! A körülöttem zajló eseményeket és fordulatokat csak bámulom, se terem, se jogosultságom nincs a döntéseket befolyásolni. Nagy öröömre, soha nem kerültem döntéshozó pozícióba, és elhatároztam, nem is akarok immár, nem sokkal nyugdíjazásom előtt, egy értelmetlen versenyben részt venni. Hátralépek tehát, jöjjön, aminek jönnie kell! Keresse mindenki a maga útját! Lehet, hogy a Voltaire-féle kert vár rám. Lehet, hogy kedves szerzőtársaim várnak: Proust, Montaigne, Pessoa, Cioran. Vagy bölcselekdek Hamvassal, mosolygok Mikszáth sorain. Nincs bennem keserűség. Indulok tovább.

Buen Camino! ♦

Side by...

The York Road

by *W. Outram Tristram*

THERE WERE TWO main roads to York in the old coaching days. The first of these was measured from Shoreditch, and went by way of Ware, Tottenham, and Waltham ; Hatfield and Stevenage ; the second was measured from Hicks's Hall, and went by way of Barnet. At the Wheatsheaf Inn at Alconbury Hill, down in Huntingdonshire, these two roads to York became one and the same road ; but the Ware route was four miles one furlong the shorter of the two.

When we want to go to York now we breakfast at half-past eight, if we are wise, and catch the ten o'clock Scotch express from King's Cross. Our grandfathers did not breakfast at all ; not because they had no appetite at half-past eight, but because they had to start from High Holborn at half-past six.

According to the faculty, early rising is a healthy thing, yet I have known it bring strong men to their bier ; and besides, however enjoyable, though perilous, it may be in summer, I think that few of us care to

...by side

Utazás Yorkba

Tárnok Attila fordítása

A LOVAS KÖZLEKEDÉS napjaiban két főbb útvonal vezetett Yorkba. Az egyik Shoreditch-ből indult, és érintette Ware-t, Tottenhamet, Walthamet, Hatfieldet és Stevenage-t. A másik a Hicks-kastélytól Barneten át haladt. Alconburyben a Búzakéve fogadónál a két út találkozott és innen eggyé vált, de a Ware-ből érkezők bő négy mérfölddel rövidebb utat tettek meg ideig.

Ha valaki ma akar eljutni Yorkba, bölcsen teszi, ha fél kilenckor megreggelizik, és felszáll a King's Cross állomásról tízkor induló vonatra. Nagypapánk egyáltalán nem reggeliztek; nem azért, mintha nem lett volna étvágyuk fél kilenckor, hanem azért, mert már fél hétkor elindultak a High Holbornról.

Az orvosi kamara szerint korán kelni egészséges, ám hallottam életerős emberekről, akiket a gyakorlat közelebb vitt a ravatalhoz, és egyébként is, bármennyire élvezetes, ám kockázatos korán kelni nyáron, szerintem kevesen vannak köztünk, akik

leap from our beds at half-past five on a raw January morning.

Yet this is what our ancestors had to do who wanted to catch one of the crack northern coaches.

Shall we follow them in the spirit on one of these ghastly expeditions ?

Our coach — we will take the Regent for choice — starts at 6.30 from the George and Blue Boar, but we are not there yet. We are in bed in Berkeley Square, Marylebone Lane, or where you please.

Our sleep has been fevered with grim visions of the coming strife. It is broken by a loud knocking at the outer door, as in Macbeth.

Our servant, who has overslept himself according to immemorial receipt, now comes to tell us that it is half-past five, and that the hackney coach ordered overnight to take us to the coach-office is already at the door.

Unless on these occasions you ordered a hackney coach overnight, you were utterly undone.

We now use strange words, and ask what sort of a morn it is. We are told that it is foggy, and we soon see that it is yellow. We have thoughts of not going to York, but we recollect that we have already bought our ticket. At the same time knocking from the hackney coachman below tells us that time flies.

We now fly into our boots and hat and other things. A horrible attempt at preparing breakfast has been

szívesen ugranak ki az ágyból fél hatkor egy nyers januári reggelen.

Mégis, őseink kénytelenek voltak így tenni, ha el akarták érni valamelyik északra tartó első osztályú hintót.

Tartsunk velük ebben a hátborzongató kalandban!

A változatosság kedvéért válasszuk a 'Regent' nevű hintót, amely 6 óra 30 perckor indul a György királyhoz és a kék vadkanhoz címzett fogadótól. De még nem értünk oda. Egyelőre az ágyunkban fekszünk a Berkeley téren, Marylebone-ban, vagy ahol tetszik.

Éjjel az előttünk álló kíméletlen kínok lázálmai gyötörtek. A bejárati ajtó felől érkező hangos dörömbölésre ébredünk, mint Macbeth.

Az inasunk is elaludt, ez már csak örök törvény, és most szól, hogy fél hat van: a bérkocsi, amit előző éjjel rendeltünk, már a ház előtt várakozik.

Ha nem rendelt az ember bérkocsit ilyen alkalmakra előző éjjel, el volt veszve.

Furcsa szavak hagyják el ajkunkat, és az időjárás felől érdeklődünk. Az inas azt mondja, ködös a reggel, és lassanként mi is látjuk: seszínű. Arra gondolunk, esetleg jobb lenne mégsem utazni Yorkba, de eszünkbe jut, hogy már kifizettük a jegyet. A bérkocsis ismételt dörömbölése odalent az idő sebes múlására emlékeztet.

Magunkra kapkodjuk a csizmát, kalapot, egyebet.

made in the interval by the penitent valet ; an impromptu effort in the way of a dingy table-cloth, a tea-urn, a loaf and a pat of butter, which causes us to shy on one side, as a thoroughbred shies at a traction engine. We seize our portmanteau, and hurry out into the eager morning air. The eager morning air is yellow, and in it the hackney coachman, his horse, his coach, our servant, who helps us in, all look supereminently the same colour.

In the fulness of time we arrive at the George and Blue Boar, Holborn. On his legal fare being tendered to the hackney coachman, he throws -down his hat and offers to fight us for five shillings. We decline the stirring invitation and hurry into the inn yard. All here is bustle and animation in a sort of half gloom.

The Stamford Regent stands ready for her flight ; four chestnuts with a good deal of blood about them seem anxious to be off; ostlers making noises after the manner of engines letting off steam in underground stations, are giving the finishing touches to the toilet. Afar off in a dim doorway the celebrated Tom Hennesy draws on his gloves, and says sweet nothings to a pretty housemaid, with her black hair out of curl. Ostlers are thrusting luggage into the boot.. The boot seems to have an insatiable appetite for luggage. It swallows everything that is thrown at it, and makes no sign. The two inside passengers now appear upon the scene. One of them is an Anglo-Indian, who has

Az inas büntudattól terhelten eközben elkeseredett kísérletet tett arra, hogy elkészítse a reggelit: egy kanna tea, egy kis vekni kenyér és egy darab vaj, mindez egy koszos terítőbe bugyolálva; megtorpanunk, mint egy telivér a gőzmozdony előtt, aztán fogjuk az útitáskát, és sietünk ki a házból a csípős levegőre. A csípős reggeli levegő seszínű; a bérkocsis, a lova és a hintó, az inasunk, aki besegít a kocsiba, mind ugyanilyen színben tűnnek fel.

Az idők teljességében megérkezünk a holborni György királyhoz és a kék vadkanhoz címzett fogadó elé. Miután kifizetjük a fuvardíjat, a bérkocsis földhöz vágja a kalapját és kész öltre menni velünk öt shillingért. Udvariasan elhárítjuk az ajánlatot és behúzódunk a fogadóba. Itt a félhomályban mindenki serénykedik, nyüzsög.

A Stamford Regent indulásra kész, a négy vérbő pejlő türelmetlenül toppant – a lovászok az utolsó simításokat végzik a hámon – és olyan hangot hallat, mint a mozdony az alagútban, amikor kiengedi a gőzt. A messzeségben, egy gyéren megvilágított bejáratnál az ünnepezt Tom Hennesy épp a kesztyűjét húzza fel, és édes semmiségeket suttog egy kócos, fekete hajú, csinos szobalánynak. A lovászok a poggyászt a csomagtartóba dobálják. A csomagtartó kielégíthetetlen étvággal fogadja magába a táskákat. Mindent elnyel, sőt meg se kottyán neki. Most jelenik meg a színen a két szerencsés utas, aki a

whiskers brushed as if by a whirlwind, a voice like a bull, and a complexion in harmony with his surroundings. A sort of Jos Sedley going to York. The other is a lady of uncertain age, who wears her hair in curl papers, and pretends to a rooted antipathy to travelling alone with a man. This antipathy she communicates to the guard in a faded whisper. The guard grinning all over his face communicates this faded whisper to the Bengal Civil Servant. He receives it with matutinal curses.

"Confound it, sir," he roars, 'then let her ride outside."

With which he hurls himself into the coach. From this point of vantage he shakes his fist at a wretched native in a turban, who, safely out of distance, salaams till his head almost touches the coach court-yard, and confesses that he has indeed omitted to provide the Sahib with his umbrella.

While a terrific volley of objurgations in Bengalese pours from one door of the coach, the lady with the faded manner enters it by the other. At the same time the incomparable Tom Hennesy languidly mounts on to his box. He chews a piece of sweet lavender given by the pretty housemaid — assumes the whip as a marshal does his baton, and darts a deathly glance over his left shoulder at the lingering fair. " Let 'em

kocsi belsejében utazhat. Egyikük egy szélvihar fésülte pofaszakállas indiai-angol, a hangja mint egy bivaly, a bőrszíne pedig harmonizál ezen tulajdonságával. Amolyan Jos Sedley¹, útban York felé. A másik egy bizonytalan korú hölgy, a haja papírral göndörítve, és láthatólag veleszületett unszimpátiát táplál a kocsiban vele kettesben utazó férfi iránt. Erről a kellemetlenségről fojtottan suttog a kocsikísérő örrel. Az ör vigyorogva tolmácsolja a hölgy nemtetszését a bengáli köztisztviselőnek, aki ezt a hajnalhoz illő káromkodással fogadja.

– Zavarba hoz, uram – zengi dörgedelmesen. – Akkor utazzék a kisasszony kívül.

Azzal bevágja magát a kocsiba. Előnyös helyzetében az öklét rázza egy turbánt viselő, nyomorult bennszülött felé, aki biztos távolságban hajlong, az arca szinte érinti a fogadóudvar kövét, és töredelmesen beismeri, hogy csakugyan megfélekedett az uraság esernyőjéről.

Míg a kocsi egyik ajtaján át belülről szörnyű dorgálás ömlik kifelé bengáli nyelven, a másik oldalon a fakult modorú hölgy igyekszik elfoglalni a helyét. Mindeközben az utánozhatatlan Tom Hennesy közönyösen elhelyezkedik a bakon. Egy szál édes levendulát rágcsál, a csinos szobalánytól kapta, kezébe veszi az ostort, miként egy tábornagy a

---

¹ *Thackeray: Hiúság vására című regényének egyik szereplője, adóbehajtóként gazdagodott meg Indiában. (Ez és minden további hivatkozás a fordító jegyzete.)*

go," he says, " and look out for yourselves." The ostlers fly from the chestnuts' heads — the four horses spring up to their collars — the guard performs " Oh, dear, what can the matter be ? " on his bugle in a manner which would elicit an enthusiastic encore at an evening concert, and we are out of the coachyard almost before we know it, stealing down Holborn Hill with that " fine fluent motion " which De Quincey described as characteristic of the Bristol Mail — but which indeed could be experienced on any crack coach which was finely driven.

And Tom Hennesy is a master of his art. His manner on the box — all great artists are mannerists — is so calm, so quiet — as to be almost supercilious. But he has to keep a sharp look-out, for he is driving through Egyptian darkness. The weather indeed reminds us of Homer's Hell ; and as for the cold, it would make a snipe shiver in an Irish bog. Up Cow Lane we steal, through Smithfield. The wheelers appear like phantom chestnuts ; the leaders are hardly seen ; the houses on each side of the way loom grim and ghostly. And through the gloom the Stamford Regent steals along, like some ghost of a coach itself. We on the box seat feel like unembodied joys. We have already lost the use of our hands and feet. Deep draughts of yellow fog complete our discomfiture.

Suddenly shouts are heard ahead, and large herds

marsallbotot és bal válla fölött halálos pillantást vet a várakozókra.

– No, jöjjenek – mondja –, de csak óvatosan!

A lovászok félreugranak, a négy pej nekirugaszkodik, a kísérő őr kürtjébe fúj – „Jóságos ég, mi történhetett?” –, de oly módon, amit egy esti koncerten visszatapsolnának, és mire észbe kapunk, hogy elindultunk, már a fogadó kapuján túl járunk. A Holborn-dombon olyan „gyönyörű egyenletes iramban” ereszkedünk alá, amilyenről De Quincey² a bristoli postakocsi jellemzésekor számol be, de amelyet valójában bármelyik jól kézben tartott, első osztályú kocsin átélhetünk.

Tom Hennesy a szakma mestere. A póz, ahogy a bakon ül – minden nagy művész pózol –, nyugodt, csöndes, majdhogynem gögös. Ám munkája rendkívüli körültekintést igényel, hisz egyiptomi sötétségen hajt keresztül. Az időjárás homéroszi pokolra emlékeztet, és olyan hideg van, hogy még az ír zombékosban született szalonka is vacogna. Smithfielden át kaptatunk. A vezérlovat alig látjuk, a hátsók fantom alakját öltik, a házak az utca két oldalán fenyegetőek és kísértetiesek. A Stamford Regent úgy lopakodik a félhomályban, mint egy kísértethintó. Mi, akik a kocsitetőn ülünk, anyagtalan tömegnek érezzük magunkat. A kezünkben, a lábfejükben már nincs vér, és a

---

² Thomas De Quincey (1758-1859) három részes esszéje, *The English Mail-Coach* (Az angol postakocsi) 1849-ben jelent meg.

of cattle throng the streets ; they seem to spring out of the foul air as everything does besides, but they come from Smithfield of course, or are going there. Drovers — looming phantom-like, like everything else, prove by a graceful flow of expletives that they are after all but men. Our near side leader now mistakes a strayed bullock for some monster of mythology and swerves on one side after the manner of Balaam's ass, upon which our coachman, who has up to now sat perfectly upright with hands still, the very statue of an accomplished charioteer, immobile as fate, turns his wrist under, and lets his thong " go " in such a way that the near side leader's hind leg is nearly severed from his body. Which duty done Tom Hennesy remarks " that there are some of 'em as never could hit a horse." And we feel, almost as poignantly as the near side leader has done, that he, Tom Hennesy, is not to be included in the category.

And now the Peacock at Islington (where in old days "The Queen's Head," pulled down in 1829, was the stopping tavern, with its wood and plaster walls, its three stories projecting over each other in front, its porch propped by Caryatides) — and now the Peacock at Islington begins to loom through the fog. Or rather the horn lantern of the old ostler, whose province it is to stand outside the inn and announce the names of the coaches as they drive up to the door, with the voice of an asthmatic trumpet. All the northern coaches

kényelmetlenség érzetét a seszínű köd fuvallatai teszik teljessé.

Hirtelen kiáltásokat hallunk, és tehéncsordák állják utunkat. A semmiből tűnnek elő, mint körülöttünk minden, de valószínűleg Smithfieldből jönnek, vagy oda tartanak. A fantomként ködbe burkolózó marhakereskedőkben végül csak azért ismerjük fel az embert, mert választékos töltelék szavakat használnak. A mi oldalunkon haladó vezérlő egy elkóborolt tehénbikát mitológiai szörnynek vél, és félrehúz, mint Bálám szamara, mire kocsisunk, aki eddig végzetszerűen, moccanatlanul, egyenes derékkal ült, a megbecsült kocsihajtó szobrát mintázva, most ostorával csuklóból úgy suhint a vezérlő fara felé, hogy az úgy érzi, hátsó lába leszakad a testéről. A mozdulatot kivitelezve, Tom Hennesy megjegyzi: „Vannak, akik nem tudják, hogy kell egy lovat meglegyinteni.” És nekünk, utasoknak is szinte elevenünkbe vág, hogy Tom Hennesy nem ebbe a csoportba tartozik.

Íme Islingtonban kezd előtűnni a ködből a Páva, ahol 1829-ig, amikor lebontották, a favázás, gipszvakolt, háromemeletes, a Királynőhöz címzett fogadó várta az utazókat; előreugró emeleit oszlopok tartották. Vagyis inkább az öreg lovász ködlámpája tűnik elő a ködből, aki a fogadó előtt állva, asztmás trombita-hangján az érkező kocsikat jelenti. Minden északra tartó delizsánsz megáll a

made a point of stopping at the Peacock, on their way north ; though why they did so I have never been able to discover. The fact remains that there were twenty or more drawn up at a time here at seven o'clock in the morning. And such an outcry attending their arrival, such a clattering of hoofs, clanging of bugles, slamming of doors and stamping of feet on splash boards, as never was heard, well, out of Islington ; and through all this din the raucous voice of the ostler continually sounds, like the cry of a mediaeval herald with a cold in his head announcing the entry of distinguished competitors to a tournament. And he announces famous names though they are recognized as such no longer. They made our fathers' blood boil at times if we are to believe De Quincey. These names — the York Highflyer, the Leeds Union, the York Express, the Stamford Regent, the Rockingham, the Truth and Daylight — made our fathers' blood boil as these famed coaches carried northwards the heart-stirring news of Vittoria, or of Waterloo ! But times are changed — such national telegrams (when we have them to transmit) are transmitted silently and decorously, by the telegraph. There is no advertisement possible in the way we travel now, except on the walls of railway stations — and of this latter form I regret to say Mr. Ruskin does not approve.

But to return to ourselves and the Stamford Regent.

Pávánál, bár hogy mi célból teszik, soha nem sikerült kiderítenem. Tény, ami tény, reggel hét körül általában több mint húsz kocsi várakozott itt. És milyen harsány kiáltás kísérte mindegyik érkezését! Lódobogás, csizmák kopogása a sárvédőn. Zengtek a kürtök, ajtók csapódtak, ahogy sehol másutt, csak Islingtonban. És a lármán túl a lovász száraz, rekedt hangján, mint egy középkori kikiáltó, folyamatosan jelenti a lovagi tornára érkező kiváló versenyzőket. Híres hintókat említ, amiket ma már nem ismerünk, de apáink vére megpezsdült e nevek hallatán, ha hihetünk De Quinceynek. E nevek – a York Highflyer, a Leeds Unió, a York Expressz, a Stamford Regent, a Rockingham, az Igazság és Világosság – felvillanyozták apáink nemzedékét, mert e közismert kocsik Victoria vagy Waterloo megható híreit hozták északra. De változnak az idők. Az ilyen nemzeti sürgönyök, ha küldünk egyáltalán, hangtalanul és szemérmesen továbbbódnak, távirókészülékek segítségével. Az utazás mai gyakorlata nem enged teret a hirdetményeknek, kivéve az állomások falán, bár ez utóbbi, sajnálattal jegyzem meg, nem nyerné el Mr. Ruskin jóváhagyását.

De térjünk vissza hintónkhoz, a Stamford Regenthez! Az Igazság és Világosság nevű delizsánsz bejelentése azzal a reménnyel kecsegtet, hogy magunk is nemsokára meglátjuk a napfényt. És

The announcement of the Truth and Daylight coach makes us hope that we too, shortly, may see the sun. We see it in due course, as our steaming team breasts the ascent to Highgate archway. The sun springs lurid from a cloud of yellow mist. The great city lies before us, the coverlet of the fog but half withdrawn from her disturbed sleep. The dawn from Highgate is doubtless a grand sight. But it unfortunately inspires my next neighbour on the box seat with the idea that he is a Constable — this always occurs. He determines to paint the salient landscape — this always occurs too. I ask Hennesy at what point we may discern the bourn of the next public house. He says that the Green Man at Barnet is the first change, and expatiates on the soothing joys of rum and milk as applied to a constitution that has relished a winter's dawn breakfastless. The Green Man at Barnet is now to me like the star, seen, or not seen, by the mariner, and in due course I see it, and alight at the first opportunity. But not before Tom Hennesy. In front of the Green Man at Barnet his languidly sedate manner goes. For here too, alas ! for the historic inconstancy of coachmen! he is a great favourite with the fair. Looks quite the coaching Lothario, as he lounges against the bar, his beaver adjusted rakishly, his melting glances fastened, now on his next team already fuming in the

valóban, kisvártatva, ahogy lovaink fújtatva túljutnak Highgate boltíveinek kaptatóján, a Nap rikító ragyogásban ugrik elő a színtelen felhőből. Alattunk terül el a főváros; félig még ködbe burkolózva ébred zavaros álmából. Highgate-ről letekintve kétségtelenül pompás pirkadatban van részünk. A kocsitetőn mellettem ülő férfit a látvány, úgy érzi, feljogosítja rá, hogy útikalauznak képzelve magát – mindig akad ilyen utastárs –, ecsetelje számunkra az előttünk felbukkanó táj szépségeit; ez is gyakran megesik. Megkérdezem Hennesyt, mikor érjük el a következő fogadót. Azt mondja, először a Zöld Embernél váltunk lovakat Barnetben, és a figyelmünkbe ajánlja a rumos tej jótékony hatását éhgyomorra télen. A Zöld Ember számomra most olyan, mint a csillag a tengerésznek, ha látja, ha nem, de én hamarosan meg is pillantom. Amint megállunk, lekászálódok a helyemről. Ám Tom Hennesyt nem előzhetem meg. Komoly, nyugodt tartással lép a Zöld Ember fogadó elé. Hisz itt is – a hajtókat megillető következetességgel – a fehérnép kedvence. Egy kocsihajtó Lothario!³ Hanyagul a pultnak támaszkodik, prémkalapját hetykén félre csapja, és olvatag tekintetét hol a befogásra váró, fújtató lovakon, hol Barnet reménytelen kelepcejében vergődő szépségein legelteti.

---

³ *Utalás Nicholas Rowe a Fair Penitent (1703) című darabjában felbukkanó, a Don Quijotéból kölcsönzött szereplőre, az erkölcstelen szoknyavadász örök figurájára.*

traces, now on the Barnet Hebe as hopelessly, alas ! in the toils.

"Take your seats, gentlemen, please."

And Barnet is soon a memory on the great north road. A memory however which shows some claim to "recollection dear," fixing as it does the site of a great battle, and of a highwayman's exploits, which have occupied almost the same space in history — I mean fiction — No! I mean history. To come to details : — On Hadley Green, half-a-mile to the north of the town, was fought on a raw, cold and dismal Easter Day, in the year 1471, the famous battle between the Houses of York and Lancaster which ended in the death of the king-maker, and established Edward IV. upon the throne ; and behind an oak tree, which still stands opposite the Green Man at the junction of the York and Holyhead Roads, the immortal Dick Turpin used to sit silent on his mare, Black Bess, patiently waiting for some traveller to speak to. The battle has been celebrated by Lord Lytton in *The Last of the Barons*, perhaps as fine an account of a mediaeval "set to" as can be found out of Scott. The noble author lived at Copped Hall, near Totteridge, and often used to pay visits to the scene. The Highwayman has been immortalized by Harrison Ainsworth. Did he not write in one night's sitting the whole series of chapters — I

– Uraim, foglaljanak helyet!

De nemsokára már Barnet is csak emlék a dicső északi úton. Azonban olyan emlék, melyet „öröm felidézni”. Rögzíthetnénk a nagy csata színhelyét, egy útonálló hőstetteit: mindkettő szinte ugyanazt a helyet tölti be a történetírásban – fikció; vagy inkább mégis történelem. Hogy részletekbe bocsátkozzam, egy hideg, nyers, komor húsvéti napon, 1471-ben, a várostól fél mérföldnyire, északra, a Hedley-mezőn végződött a York- és a Lancaster-ház közt dúló híres csata; a király-csináló halála IV. Eduárdot segítette a trónra. Egy tölgyfa mögött, mely még ma is a fogadóval szemben áll, a Yorkba és a Holyheadbe tartó út találkozásánál, a halhatatlan Dick Turpin ült némán Black Bess nevű kancáján, és türelmesen várta, hogy szót válthasson egy arra tévedő utazóval. Az összecsapást Lord Lytton, Az utolsó báró című művében gyönyörűen méltatja; beszámolója vetekszik Walter Scotton kívül minden szerzőével, aki valaha csak ábrázolt középkori csatajelenetet. A nemes szerző Totteridge mellett, a Copped-kastélyban élt, és gyakran látogatott el az egykori csata helyszínére. Az útonálló alakját Harrison Ainsworth⁴ örökítette meg. Azon tűnődöm, vajon nem egyetlen éjszaka leforgása alatt írta-e meg az összes fejezetet – azt se tudom, hány van, és nem szeretném elárulni, mennyi nincs

---

⁴ *William Harrison Ainsworth (1805-1882), manchesteri születésű szerző, történelmi regényeket írt. Első irodalmi sikerét a Rookwood (1834) című regénnyel aratta, melynek főhőse a hírhedt útonálló, Dick Turpin.*

don't know how many there are — should not like to say how many there are not — in which is set forth in such stirring form the celebrated ride to York ? Certainly he did, and Macaulay as certainly denied that such a thing ever took place, according to the invariable practice of Whig historians, who are always heavy when they handle volatile matter.

And Turpin's ride to York reminds me that there is another road to it, besides the one I am on ; namely the road by Ware, which, according to the prophet Ainsworth, Turpin took, though why he should have gone to Ware when he was already in Barnet is a matter which will ever remain one of conjecture to the curious. I think however that we will follow this Ware route for a few miles, just to get us clear of London, when I shall go off the York Road, so far as its history is concerned, and tell here of some great northern coachmen, and some great northern catastrophes.

The York Road then, which goes by way of Ware, runs through Shoreditch, Stoke Newington, Stamford Hill to Tottenham, and so into Edmonton, through which place John Gilpin, Esq., passed at the rate of sixty miles an hour. The world has made itself acquainted with that famous ride. But now Edmonton gains as much fame perhaps from having been the residence of Charles Lamb as from Cowper's humorous

megírva –, melyek a híres yorki vágatát oly erőteljesen adják elő. Minden bizonnyal igen, bár Macaulay, ahogy az liberális történészekkel, akik mindig nehézkesek, ha illékony anyaggal van dolguk, gyakran megesik, ugyanilyen bizonyossággal tagadná, hogy az esemény egyáltalán megtörtént.

Turpin yorki vágatja azonban emlékeztet rá, hogy a mienken kívül létezik egy másik út is, nevezetesen a Ware-en át vezető, és Ainsworth-próféta szerint Turpin ezt választotta, ámbár hogy mi célból haladt Ware irányába, ha már egyszer Barnetben volt, a kíváncsiak számára örök talány marad. Mégis, úgy gondolom, néhány mérföldön át mi is ez utóbbi utat követjük majd, csak hogy magunk mögött hagyjuk végre Londont, és itt letérek a yorki útról, legalábbis ami a történetét illeti, hogy mesélhessek néhány híres északi hajtóról és egy-két emlékezetes balesetről.

A Ware felé tartó yorki út tehát Shoreditch, Stoke Newington és Stamford Hill városkáin át halad Tottenhambe, majd Edmontonba, ahol is John Gilpin uraság óránként hatvan mérföldes sebességet ért el.⁵ Az egész világ tudomást szerzett a híres száguldásról. Ám manapság Edmonton talán szélesebb körben ismert Charles Lamb rezidenciájaként, mint Cowper humoros verse okán. Még néhány mérföld és elérjük az enfieldi országutat, a Chase néven elhíresült

---

⁵ *William Cowper (1731-1800) humoros balladája, The Diverting History of John Gilpin (J. G. szórakoztató története) állítólag a való életből vett figurát ábrázol.*

poem. A few miles further on and we are at Enfield Highway, and in the neighbourhood of that celebrated Chase where once our kings and queens used to disport themselves, but where now the jerry builder and the credulous agriculturist who believes in small holdings labour day by day. James I. was here hunting on an extremely wet day, on his royal progress up to London, and curiously, as it seems to me for such an acute sportsman, was much disconcerted by the showers. I had thought that a southerly wind and a rainy sky realized the hunter's ideal ; but I suppose that James's padded saddle got wet, certain it is that he broke up the hunt long before he had a chance of breaking up the stag, and retired to London in the worst of moods. And I hope the Earl of Northumberland, who rode on his right hand, and the Earl of Nottingham who rode upon his left, properly appreciated their positions.

The first of the Stuarts (so far as England is concerned) was in Enfield Chase again in 1606, but he had a better time on this occasion. He was entertained at Theobalds by Cecil, and was in the company of a first-class boon companion in the person of the King of Denmark. These two often, I apprehend, woke the night owl with a catch in Cecil's lordly halls, which the King already had his eye upon. They passed into his possession shortly afterwards by a process of exchange

vidéket, ahol királyaink és királynőink egykor kiszórakozták magukat, de ahol ma silány építőmunkások és a törpegazdaságokhoz hithű, naiv gazdák robotolnak nap mint nap. Útban London felé véletlenül egy esős napon itt vadászgatott I. Jakab, és – ügyes sportember létére furcsa módon – füstölgött a heves zápor miatt. Korábban azt gondoltam, hogy a déli szél és a felhős égbolt különösen kedvező a vadászat szempontjából, de Jakab párnázott nyerge nyilván átnedvesedhetett, mert félbehagyta a hajsztát, mielőtt helybenhagyott volna egy szarvast, és nagyon rossz hangulatban folytatta az utat London felé. Csak remélni tudjuk, hogy a jobbján lovagló Northumberland grófja csakúgy, mint a balján Nottinghamé türelemmel viselte a körülményeket.

Az első Stuart uralkodó, már ami Angliát illeti, 1606-ban járt ismét Enfield Chase erdejében, és ezúttal több szerencsében volt része. A Theobaldskúriában Cecil⁶ látta vendégül, és Jakab a dán király személyében víg cimborára lelt. Ezek ketten, attól tartok, gyakran az éjszakai baglyokkal mulattak Cecil nagyúri kastélyában, amire a király szemet vetett. Nem sokkal később meg is kaparintotta, cserekereskedelem útján, amire manapság a társasági lapok erősen ösztökélik az olvasót. Cecil tehát a Theobalds-kastélyt Hatfieldre cserélte, és nem biztos, hogy veszített az üzleten.

---

⁶ *Robert Cecil (1563-1612), Salisbury első grófja.*

and mart similar to that advocated in our society journals. Cecil gave up Theobalds for Hatfield and I am not sure that he had the worst of the bargain.

I read that when the Princess Elizabeth was residing at Hatfield in charge of Sir Thomas Pope, Enfield Chase used to be favoured a good deal too with that prospective royal presence. The future Queen of England always knew what a wardrobe meant, and carried her love 'of finery with her to the hunting field ; to the considerable disgust, I should say, of her twelve ladies in waiting, who found themselves pursuing the flying hart, arrayed in white satin, and seated on ambling palfreys.

Fifty archers, too, had to be careful what they had on their backs (though details as to trimming of tunics is not given) ; but they had gilded bows in their hands, and scarlet boots on their feet, and yellow caps on their heads —and presented, I should say, a sufficiently startling ensemble, which the stag they were after must have admired a mile off.

To leave hunting subjects behind us and get to graver matter. At Camelot Moat, situated in one of the most delightful and least desecrated parts of the Chase, is laid the last scenes of the Fortunes of Nigel. Here Dalgarno waited impatiently for his rival, in order that he might wipe out a long' score in a quiet glade ; here, as he shaded his eyes with his hands and

Olvasom, hogy amikor az ifjú Erzsébet hercegnő, Sir Thomas Pope gyámsága alatt, Hatfieldben lakott, jelenlétének köszönhetően Enfield Chase is hallatlan népszerűségnek örvendett. Anglia leendő uralkodója mindig kényes volt a külsejére, így a vadászatokra is magával hozta piperéjét, vélhetően tizenkét udvarhölgye nagy bánatára, akik így kénytelenek voltak a megugró szarvast bandukoló poroszka nyergében, fehér szaténba öltözötten üldözni.

Az ötven íjászhoz is igényes viselet illet, s bár a dolmány díszítéséről nem maradt fenn részletes adat, aranyozott íjjal kezükben, lábukon vörös csizmával és fejükön sárga csákójukkal, úgy gondolom, elég meglepő látványt nyújthattak, amit a szarvas egy mérföldről is bizton megcsodált.

De hagyjuk a vadászat témáját, és foglalkozzunk komolyabb ügyekkel! A Chase legpompásabb és legkevésbé meggyalázott részén húzódó Camelot-árokban játszódnak a Szerencsés Nigel⁷ utolsó jelenetei. Itt várt ellenfelére Dalgarno, hogy egy csendes tisztáson sérelmek egész hosszú sorát torolja meg; itt történt, hogy míg kezével a szemét árnyékolva, türelmetlenül pásztázta a völgyet, halálos sebet kapott. A nyílvessző a kezét horzsolva a fejébe fúródott, s ő élettelenül borult kicsapongása szerencsétlen áldozatának lábáho vagy inkább ölébe. Illő vég egy minden hájjal megkent gazember

---

⁷ *The Fortunes of Nigel (1822) Walter Scott, a 17. század elején játszódó regénye.*

gazed eagerly down an alley, he received a shot which, grazing his hand, passed right through his brain, and laid him a lifeless corpse at the feet, or rather across the lap of the unfortunate victim of his profligacy. A very fitting close to a consummate scoundrel's career, and in most picturesque, in almost too picturesque surroundings.

It is not however by romance alone that Enfield Chase earns fame as a trysting-placc for people whose characters are doubtful. More sinister associations clins: to it, associations linked with one of the most lurid episodes of a nation's history. The old house of White Webbs, which in 1570 Elizabeth granted to Robert Huicke, her physician, was pulled down in 1790. A portion of the grounds of Middlcton, however, still marks its site; and its position about a mile to the left of Enfield Wash, going north, gives to my gossip about the great roads of England its first batch of conspirators, in the authors of the Gunpowder Treason. For here, at this lonely house, then in the middle of Enfield Chase, nearly all the actors in the dark catastrophe, imminent at Westminster, at one time or another gathered. Over and over again the ten miles between Enfield Wash and London must have rung to the sound of their horses' hoofs, as they rode fiercely through the night — always through the night we may well believe — between White Webbs and London. That Catesby was here ten days before the

számára, egy festői szépségű, szinte már túl festői tájban.

Az azonban már nem csupán legenda, hogy Enfield Chase a kétes jellemű emberek találkozó helyeként ismert. Vészterhes jellemeké, akik Anglia történetének egyik legrémesebb fejezetét írták. A régi Whitewebbs-házat, melyet Erzsébet 1570-ben orvosának, Robert Huicke-nak adományozott, 1790-ben lebontották. Ám a Myddelton-birtok egy pontja még ma is jelzi a helyet, ahol egykor a kastély állt: Enfield Wash-tól úgy egy mérföldnyire északra, a bal oldalon, alkalmat kínálva számomra, hogy pletykálkodhassak az Anglia híres útjait járó összeesküvőkről, nevezetesen a Lópor-összeesküvés kitervelőiről. Hiszen itt, ebben a magányos házban, Enfield Chase kellős közepén jött össze alkalmanként a Westminster elleni sötét merénylet szinte minden résztvevője. Az Enfield Wash és London közötti tíz mérföld visszhangzott a lovak patkóitól, ahogy félelmetesen vágattak éjszakánként, feltehetőleg mindig éjszaka, Whitewebbs és London között. Hogy Catesby tíz nappal a tervezett robbantás előtt itt járt, azt Winter vallomásából tudjuk: „Aztán a parlamenti ülést november 5-ig ismételten elnapolták, és mivel tíz nappal korábban mindannyian Londonban jártunk, Mr. Catesby, aki Mr. Fawkesszal szintén feljött Enfiled Chase-be, a Whitewebbs házba, mikor megjöttem, arra kért, nézzek utána, látták-e a fiatal

meditated explosion is evident from Winter's confession : —

"Then was the parliament anew prorogued until the fifth of November, so as we all went down until some ten days before, when Mr. Catesby came up with Mr. Fawkes to an house by Enfield Chase, called White Webbs, whither I came to them, and Mr. Catesby willed me to inquire whether the young prince came to the parliament ; I toldc him I heard that his grace thought not to be there. ' Then must we have our horses,' said Mr. Catesby, 'beyond the water, and provision of more company to surprise the prince, and leave the duke alone.

That a more important factor in the deadly design — if the latest judgment of posterity is to be believed — even than Catesby himself was frequently at the old house in Enfield Chase is shown in the examination of James Johnson ; that is to say in the examination of Guy Fawkes.

It was stated by him that the place had been taken of Dr. Huicke by his master, Mr. Meaze, of Berkshire, for his sister Mrs. Perkins (alias Mrs. Ann Vaux) ; that Mrs. Vaux had spent a month there, and mass had been said by a priest whose name deponent did not know.

And as Mr. Meaze, of Berkshire, was none other than Henry Garnet, the Provincial of the English Jesuits, the importance of the testimony becomes

herceget a parlamentben. Azt feleltem, Őfelsége, úgy hírlík, nincs ott. – Akkor elő a lovakkal! – kiáltotta Mr. Catesby. – Néhány cimborával lepjük meg a trónbitorlót a túlsó parton és hagyjuk futni a herceget!"

A halálos tervet illetően a ténynél, miszerint maga Catesby is gyakran járt az Enfield Chase-beli öreg házban, egy fontosabb részlet is található a James Johnson, azaz Guy Fawkes kihallgatását rögzítő anyagban, amennyiben elfogadjuk az utókor megítélését.

Azt állítja ugyanis, hogy a házat gazdája, a berkshire-i Mr. Meaze bérelte bizonyos Dr. Huicke-tól a húga, Mrs. Perkins, úgy is mint Mrs. Ann Vaux számára. Továbbá, hogy Mrs. Vaux egy teljes hónapot töltött ott, és misét mondatott egy pap által, akinek a nevét a tanúvallomást tevő nem ismeri.

És mivel a berkshire-i illetőségű Mr. Meaze nem volt más, mint Henry Garnet, az angol jezsuita rend provinciálisa, a vallomás ezen részletének jelentősége nyilvánvaló. A tények szabad szárnyat adnak a képzeletnek. Érdekesnek találom, hogy a berkshire-i Mr. Meaze, ártatlan kék szemével, göndör szőke hajával, kifinomult, udvarias modorával, pocakos alkatával, amely egyáltalán nem aszkétizmusról árulkodott, Enfield Wash környékén miként tehetett szert ismertségre és megbecsülésre. Talán alakjában többen csak akkor ismerték fel Garnet atyát, amikor

apparent. And the fact gives birth to a fancy. It is interesting to me to think that Mr. Meaze, of Berkshire, with his candid blue eyes, his fair curling hair, his polished courteous manners, his form tending to an embonpoint by no means suggestive of asceticism ; it is interesting to me, I say, to think that Mr. Meaze, of Berkshire, may have been a well-known and respected figure about Enfield Wash. That he may have been recognised as Father Garnet, for the first time as he stood absolutely under the beam on that May morning — " the morrow of the invention of the Cross " — on the great scaffold at the west end of old St. Paul's ; that he may have been recognised there by some Enfield yeoman, who had ridden in from Enfield to see the show, little expecting to see in the last victim, in the most distinguished of all the victims perhaps, to a justly outraged justice, the courteous, handsome stranger, whom he had so admired and respected down in his quiet Enfield home !

And here I shall leave the historical part of the great north road and take to coaching. Of the great Tom Hennesy, with whom we have already made a driving acquaintance, an anecdote may first be told. The scene of it is laid of course on the Barnet route to York, on which route the great Tom drove. Between Hatfield and Welwyn then Tom aforenamed nearly got into hot brandy and water. And in this wise — A young gentleman, named Reynardson, who in the

azon a májusi reggelen, a Szentkereszt ünnepének másnapján, az akasztófa alatt állt a Szent Pál székesegyház nyugati oldalán. Az a néhány egyszerű laikus, aki azért lovagolt be a városba Enfieldből, hogy végignézze a kivégzéseket, aligha számított rá, hogy az utolsó elítéltnél, a legkiemelkedőbb áldozatban, mélységes felháborodására ráismer majd az illedelmes, jóképű idegenre, akit csendes enfieldi otthonában korábban csodált és nagyra becsült.

De itt be is rekesztem a nagy északi út historikus felidézését, és visszatérek a hintózás részleteinek tárgyalásához. Hadd meséljek el egy anekdotát Tom Hennesyről, akivel futólag már megismerkedtünk! A jelenet természetesen a Barneten át vezető yorki úthoz köthető, hisz a jó Tom mindig ezen hajtott. Hatfield és Welwyn között az említett Tom kis híján pácba került. A következő történt: Egy fiatalember, név szerint Reynardson, aki már egész fiatalon elkötelezte magát a hintózás mellett, és később könyvet is írt a témában *Végig az úton* címmel, ez alkalommal Tom Hennesy mellett ült a bakon úton Londonból Huntingdon felé. Az ifiúr csakúgy, mint a kortársai általában, Jahveként égett a vágytól, hogy hajthasson, mire a jókedvű és együttérző Tom Hennesy azt találta mondani: „Nosza, fiatalúr, vigye őket egy darabon!” Mr. Reynardsontól távol állt, hogy az ajánlatot visszautasítsa. Helyet cserélt Mr. Hennesyvel és „vitte a kocsit egy darabon”. Hatfield

matter of coaching was at quite an early age a devotee, and has lived to write a book of his various experiences Down the Road, was seated at Tom Hennesy's side on one of his numerous journeys from London to Huntingdon. He — the young gentleman — burned as usual to be Jehu. Upon which Tom Hennesy, who seems to have been an extremely agreeable and vivacious box companion, said, " Now then, sir, you must take them a bit." Mr. Reynardson did not refuse the contest. Far from it. He changed seats with Mr. Hennesy, " took them a bit," and all went well between Hatfield and Welwyn. Arrived at this place (where the coach changed horses) Tom Hennesy remarked that he had better take them down the hill. And why did he think it necessary to depose his young protege at the very apex of his triumph ? Because he had the fear of a " three-cornered old chap named Barker " before his eyes. " Who would kick up a devil of a row if he saw you working ! ' Thus spoke Tom Hennesy, with great disrespect to the proprietor of the White Hart at Welwyn who horsed the coach. Thus he spoke and prepared to take the reins from the unwilling hands of the unwilling neophyte when lo ! he looked ahead and saw the very " three-cornered old chap" spoken of advancing up the hill to meet them. The situation was now summed up in three words, " Here's a go ! " At the same time Mr. Hennesy disdained to attempt disguise at a time when disguise was useless, and told Mr.

és Welwyn között minden rendben ment. Így érkeztek meg az utóbbi település közelébe, ahol majd lovakat is kell váltani. Tom Hennesy megjegyezte, hogy inkább ő vinné le a kocsit a dombra. És miért érezte vajon úgy, hogy ifjú pártfogoltját épp dicsősége küszöbén kell megfosztania a gyepeltől? Azért, mert lelki szemei előtt fenyegetően megjelent „az öreg Barker, háromszögletű kalapjában. Nagy lármát csap, ha meglátja, hogy te viszed a kocsit.” Imígyen beszélt Tom Hennesy a welwyni Fehér Szarvas tulajdonosáról, aki pihent lovakkal látja el a hintókat. Nem kedvelte. Így szólt tehát, és azon volt, hogy a vonakodó neofita vonakodó kezéből átvegye a gyepelt, amikor az utat kémlelve megpillantja az emlegetett „öreg, háromszögletű kalapjában”, amint az emelkedőn éppen feléjük tart. „No, hadd menjenek!” – összegezte a helyzetet Mr. Hennesy. Megvetette a színlelést, kivált, ha a színlelés hasztalan, ezért utasította Mr. Reynardson, hogy hajtson tovább és észre se vegye az öreget.

Talán arra számított, hogy kereket old a fogadónál egy gyors váltás után. De nem így történt. Mielőtt a pihent lovakat befogták volna, megérkezett Mr. Barker, arcán nem épp a legnyájasabb mosollyal. Sőt, olyannyira barátságatlannak tűnt, hogy Tom nem sok jót sejtett, ezért – a bajnok ökölvívó módszerét alkalmazva – azonnal „tüzet nyitott”. „Jó reggelt, Mr. Barker! – kiáltotta. – Uram, látott-e már

Reynardson to drive on and not look at him — by him meaning Barker.

Perhaps he hoped to escape by a quick change at the inn below. But not so. Before the fresh horses had been put in, entered to them Mr. Barker, not wearing upon his face the most pleasant expression in the world. In fact it was so unpleasant that Tom saw that it meant mischief, and adopting the method prescribed by the best pugilists " opened fire " at once. In point of fact he remarked " Good morning, Mr. Barker, sir ! Did you ever see a young gentleman take a coach steadier down a hill ? " Mr. Barker showing no immediate inclination or capacity for answering this question, the glib Tom continued, " Ton my word, sir, he could not have done it better. He's a pupil of mine, and I'm blessed if he didn't do it capital ! Don't you think he did, sir, for you seed him?"

What could the three-cornered Barker answer to this appeal ? Nothing ! And this is practically what he answered, muttering something about "against the rules," and " don't do it again." And so Tom and Mr. Reynardson got off very lightly from what might have been, had it not been less directly handled, an awkward dilemma — and Tom should have been grateful to Barker for once. But his gratitude, I am sorry to say, did not take a very grateful form. " Well, he was wonderful civil for him," he said as soon as they got off. So far so good, but now comes the fall. "

fiatalembert, aki ilyen biztonsággal ereszkedik le a dombon?" Mr. Barker nem sok hajlandóságot mutatott, hogy válaszoljon a kérdésre, vagy talán nem volt rá képes, ezért a sima beszédű Tom így folytatta: „Szavamra, uram, jobban nem is hajthatott volna. Az én tanítványom, áldom a szerencsém, remekül dolgozik. Nem gondolja, uram? Hisz látta.”

Mit válaszolhatott a 'háromszögletű' Barker erre a kinyilatkoztatásra? Semmit. És gyakorlatilag ezt is tette. Dünnyögött valami olyasmit, hogy „szabályellenes”, meg hogy „ne forduljon elő még egyszer”. Így Tom és Mr. Reynardson könnyen megúszta az esetet, ami – kevesebb fortéllyal – akár komoly kellemetlenséghez is vezethetett volna, és Tomnak ez egyszer hálát kellett éreznie Barker iránt. De hálája, szomorúan közlöm, nem öltött valami jótékony formát. „Tűrhetően udvarias volt az öreg, önmagához képest” – jelentette ki, amint elindultak a fogadótól. Eddig rendben is lennének, de eztán jött a bukfenc. „Ahogy már mondtam, a legjobb napjaiban is csak egy fonák észjárású, háromszögletű vén szatyor az öreg, és ha egyszer részegen fekédné előttem az úton, Isten segítsen, áthajtanék rajta, hogy kimúljon.” Azután következik az okfejtés, miből fakad ez az ellenállhatatlan megvetés: „Mi dolga volt a dombtetőn? Gondolom, engem akart rajtakapni, nem dolgozom-e a saját zsebemre.”

A hajtók és utaskísérők nyelvén ez annyit jelent:

But as I said before he's a cross-grained, three-cornered old chap at the best of times, and if I could only catch him lying drunk in the road, I'd run over him and kill him, blessed if I wouldn't " — and then comes the cause of so sanguinary an indignation — " What business had he to be walking up the hill ? I suppose he thought he should catch me shouldering."

And " shouldering " in the tongue of coachmen and guards meant taking a fare not on the way-bill and unknown to the proprietor.

This same Tom Hennesy had a celebrated whip — it was a crooked one — and in his practised hands inflicted deadly execution on lagging wheelers, and on leaders given to dropping going down declines, on coach horses meriting justice generally. But perhaps the most remarkable thing about this whip was that it was not Tom Hennesy's own. No ! He had " conveyed it," as the wise call it, from a brother coachman, whose weakness it was to borrow stray whips with no fixed intention of returning" them.

The end of this accomplished artist in his own line — clearly, from what I can learn, one of the most distinguished box figures on the first eighty-nine miles out of town of the great north road — is melancholy in the extreme to contemplate. But it is typical at the same time of the remorseless destiny forced on men who were really fine men in their way by the Nemesis of a new invention. It is a marvel to me when I read

nem vett-e fel utasokat a lajstromon felül, akikről a fuvar-vállalkozó nem tud.

Ugyanez a Tom Hennesy görbe ostoráról is híres volt egykor. Ügyes kezében a szerszám halálos pontossággal sújtott oda a lemaradozó rudasra, vagy a vezérlóra, ha a lejtőn botladozott, és a többi lóra, csak hogy igazságot szolgáltatson mindegyiknek. De talán a legérdekesebb tény e körül az ostor körül az, hogy eredetileg nem is Tom Hennesyé volt. Nem. Egy másik hajtótól 'szekundálta' – ahogy az okosok mondanák –, akinek az volt a szokása, hogy elejtett ostorokat vett kölcsön, a visszaszolgáltatás szándéka nélkül.

A saját területén e sokat megért művész – a Londonból északra tartó út első kilencven mérföldjének egyértelműen legkiválóbb mestere a bakon, amennyire megítélhetem – mégis mérhetetlenül elszomorító véget ért, ha belegondolunk. Ugyanakkor jellemző, hogy az új találmány megjelenésével e nagyszerű emberekre ily irgalmatlan végzet méretett. Bukásukról olvasva alig tudom elhinni, hogy a postakocsik hajtói nem alkottak az egész országra kiterjedő társulást mozdonyrombolás céljával. Lucifer óta, aki ma nem nagy divat, nem láttunk az ördögi gőzgép előtt tétet hajtó hintósok elestéhez hasonló bukást. Az egyik pillanatban a világ csak rájuk figyel. A következőben senki nem törődik velük, kieső tartományok

the record of their fall that stage coachmen did not form themselves into an amalgamated society, with branches everywhere, for smashing locomotives. Never surely was such a fall seen since the days of Lucifer, who is rather out of fashion, as the fall of the great stage coachmen before the demon steam. The observed of all observers at one moment! In another, heeded by no one ; buried away in obscure corners of out-of-the-way counties ; driving buses; hanging about inn-yards, where formerly their very footfall produced clumsy reverences from drunken postboys ; melancholy, blue-nosed phantoms of their former selves. Seldom surely has there been so cruel a revolution!

Why, this man Tom Henncsy, the dandy of the Stamford Regent ! the knight of the crooked whip, the adored of barmaids, the idol of schoolboys, horsily inclined, for eighty-nine miles of the finest coaching road in England, came down from mere natural force of circumstances — circumstances in a real sense over which he had no control — to what ? To driving a two-horsed 'bus from Huntingdon to Cambridge.

Nor is the hope permitted that others of his craft as distinguished as he, fared better at the end of laborious lives when fortune should have shone kindest upon their efforts. John Barker indeed — the Daniel Lambert of the north road — not a swell coachman, but as strong as the man of Gath and as safe as the Bank of England, was saved the painful

ismeretlen szegleteiben temetkeznek el, omnibuszt vezetnek, fogadók udvarán henyélnek, ahol korábban léptük részeg küldöncökben mafla tiszteletet ébresztett – egykori önmaguk számalmas, finnyás fantomjai. Nemigen akad még egy ilyen könnyörtelen forradalom.

Hisz a mi emberünket, Tom Hennesyt, a Stamford Regent ficsúrját, a görbe ostor lovagját, a 'kasszírnök' kedvencét, az iskolás fiúk példaképét, egy zsoké hajlamaival, Anglia legkitűnőbb postavonalának kilencven mérföldjén át, a külső körülmények egyszerű, természetes ereje törte meg, mert a szó valódi értelmében, külső körülmény az, amely fölött nincs befolyásunk. Hallatlan, hogy egy kétlovas omnibuszt vigyen Huntingdon és Cambridge között!

S abban a hitben se ringassuk magunkat, hogy a hasonlóképpen kiváló mesterségbeli társak különb sorsra jutottak dolgos életük vége felé, amikor igazán rájuk mosolyoghatott volna a szerencse. John Barker például, az északi út Daniel Lambertje, nem valami elegáns hajtó, de erős, mint Góliát, és biztos, mint az angol bank, megkíméltetett attól, hogy lássa, mint ragadja magával egykori birodalmát az Északi Vasútvállalat. Jóllehet a megaláztatástól csupán az elhalálozás mentette meg, amit jobb lábfejeének sérülése idézett elő. Hogy milyen sors várt Cartwightra, mi volt Leech utolsó küldetése, abba jobb bele sem gondolni. Mégis kevesen mutathattak

experience of seeing his empire ravished away from him by the Great Northern Railway Company ; but he was only saved from this humiliation by a mortification setting in after an accident to his right foot, and what the ultimate fate of Cartwright was, and what the last engagement of Leech, I scarcely like to consider. Yet few, not excepting even Hennesy, could show greener laurels than they.

For the first of them, Cartwright — who drove the York Express from Buckden to Welwyn and back — about seventy miles every day — was described by Peter Pry in the Sporting Magazine, and Peter Pry knew what he was describing, as almost everything that a fine coachman should be — " under fifty years of age, bony, without fat, healthy-looking, evidently abstemious; moreover not too tall, but just the proper size to sit gracefully." So much for a general view ! And to descend to detail — " His right hand and whip were beautifully in unison ; " at which point Peter Pry appears to me to rise into the regions of metaphor in the description of his favourite. But he continues his eagle flight undaunted.

"Cartwright's perfections," he cries, " end not here ! His manner of treating his leaders is equally fine. His system is stillness, and to drive without using the whip ; his personal equipment, not that of a dandy, but modest, respectable, in confirmed good taste."

Well this it seems to me is the description of an

fel zöldebb babérkoszorút, mint ők, Hennesyt is ideértve.

Köztük is az első Cartwright, aki a York Expresszt vitte Buckden és Welwyn között oda-vissza, hetven mérföldön át nap mint nap. Peter Pry, a Sporting Magazine tudósítója szerint – és Peter Pry tudta, mit beszél – benne öltött testet csaknem minden, ami egy kiváló hajtótól elvárható: „még innen az ötvenen, szikár, de egészséges külsejű, minden súlyfeleslegtől mentes, szemmel láthatóan mértéktartó, mindazonáltal nem túl magas, éppen tökéletes testalkat ahhoz, hogy méltóságteljesen üljön a bakon.” Ennyit az általános képről. És hogy leereszkedjünk a részletekig: „A jobb karja gyönyörű összhangot alkot az ostorral”, ám ezen a ponton Peter Pry, úgy érzem, a metaforák világába emelkedik kedvence jellemzése során, és sasként szárnyalva folytatja: „Cartwright tökéletessége – kiált fel – nem ér itt véget! A stílusa, ahogy a vezérlovat irányítja, szintén egyedülálló. Módszere visszafogott, keveset használja az ostort. Személyes külleme sem előkelően elegáns, inkább mértékletes, tiszteletreméltó és jó ízlésre vall.”

Nos, számomra úgy tűnik, ez a leírás egy művész karakterét rajzolja meg. Efféle hangot manapság olyan fiatal színészek bemutatásánál ütünk meg, akik csekély színpadi tapasztalattal bírnak, vagy olyan szerzők méltatásánál, akik úgy írnak afrikai

artist's salient traits — the sort of critical effort which we expend now on young actors who bound upon the stage without experience ; on authors who write African romances without having read their Dumas ! And I could quote twenty more examples of a coachman's fine points as carefully considered, had I the space to do so or the inclination. Cartwright's great rival, to take one instance, has been as carefully weighed in as crucial a balance and not found wanting. He drove the Edinburgh Mail from Stamford to Doncaster, about seventy-five miles. Not so polished a man as Cartwright quite ; but of his method — quietness itself. Under his urbane direction, no hurry, no distress, no whipping, the pace ten miles an hour, including stoppages, seemed nothing to do. And a team of four bay blood mares did this nothing from Barnby Moor to Rossiter Bridge in exceptionally gratifying style.

Peter Pry in this neighbourhood, or, to speak more accurately, in the neighbourhood of Sutton, was witness of a local custom from Leech's box-seat which filled him with an ingenuous surprise. This was the annual offering of extremely indigestible first-fruits to guards and coachmen, not excluding passengers, by the honest-hearted farmers and cottagers of the roadside.

When I say that upon a tray covered with a beautiful damask napkin, plum cakes, tartlets,

mesét, hogy nem olvasták Dumas-t. Még vagy húsz példát felhozhatnék a kiváló hajtók jellemzésére, ha lenne rá helyem, és lenne hozzá kedvem. Cartwright nagy riválisa, hogy csak egyet említsek, ugyanilyen szigorú mércével mérve találatott hibátlanak. Ő az edinburgh-i postakocsit vitte Stamford és Doncaster között hetvenöt mérföldön át. Nem annyira kifinomult úriember, mint Cartwright, de módszere maga a nyugalom. Finom modorú irányítása mellett, minden sietség, stressz és fenyítő ostorozás nélkül is tíz mérföldet teljesített óránként, a megállásokat is beleszámítva. És e semmi kis mutatványt a négy telivér pej kanca Barnby-láp és a Rossiter-híd között egészen kivételes stílusban mutatta be.

Peter Pry-t ámulattal töltötte el a környéken, vagy hogy pontosabb meghatározást adjunk, Sutton környékén, egy Leech-től eredeztethető helyi szokás, melynek tanúja volt. Az út mentén élő becsületes szívű gazdálkodók és tanyasiak minden évben a hajtóknak, kocsikísérőknek és utasaiknak kínálják fel gyümölcsösük első terméseit, bár az kifejezetten emészthetetlen.

Ha azt mondom, hogy egy gyönyörű damaszt kendővel leterített tálca roskadozott a szilvatortától, a gyümölcslepénytől, a gyömbéres mézeskaláctól, a pompás házikenyértől és kekszekről, olvasóim elképzelhetik, milyen erős gyomorra lehetett szükség egy-egy májusi reggel, hogy mindezen finomságokat

gingerbread, exquisite home-made bread, and biscuits, profusely appeared, my readers may understand what sort of a digestion was needed to cope with them on a May morning after sundry rums and milks. The deadly list however is not concluded, ales, currant and gooseberry wines, rounded the homicidal whole ; ales and currant wines only more instantaneously fatal from the pleasing appearance which they presented in old-fashioned glass jugs embossed with jocund figures.

But was Peter Pry's figure jocund after he had partaken ? " Eat and drink you must," he says. " I tasted all." Wretched man, let him describe in directly simple words his own miserable subsequent state ! <: My poor stomach," he writes, " not used to such luxuries at eleven in the morning, was in fine agitation for the remaining fifty miles of the ride."

And who can say justly that this agitation was to be wondered at !

It must not be thought however that perils such as these, springing from an unreasonable hospitality were the only perils to be encountered in the coaching days on the great north road. Catastrophes abound in the record ; and this very Stamford Regent which I have been speaking of used frequently to get into cold water when the floods were out and the weather rainy.

Mr. C. T. Birch-Reynardson who has much to say about the northern coaches in his *Down the Road*, commemorates one of these contingencies, which

megeméssze, a különféle rumos és tejes italokat követően. A halálos lajstrom azonban folytatódik: fermentált sörök, ribiszke- és egresbor tették tökéletessé a gyilkos hajlamot. A sör és a ribiszkebor rögtön ölé hatását csak fokozta a jókedvű alakokkal díszített, ódivatú üvegkancsó, amelyben felkínálták.

De vajon Peter Pry alakjai vidámak lettek-e, miután felhajtottak egy-két pohárral? „Enni és inni kell – mondja. – Én mindent megkóstoltam.” Szerencsétlen ember! De hadd írja le ő nyíltan, egyszerű szavakkal a nyomorúságos állapotot, ami következett: „Szegény gyomrom nem szokott efféle ínycségekhez délelőtt tizenegykor. Az út hátralevő részén, ötven mérföldön át, erős háborgás gyötört.”

Joggal állíthatjuk, hogy ezen a háborgáson nincs mit csodálkozni.

Ne gondoljuk azonban, hogy a postakocsik idejében a nagy északi úton csupán a túlzott vendégszeretetből fakadó veszedelem fenyegetett. A feljegyzések hemzsegnék a katasztrófáktól, így a Stamford Regent is, amellyel korábban már foglalkoztunk, esős időben gyakran kátyúba került, ha megáradtak a patakok.

Mr. C. T. Birch-Reynardson, aki *Végig az úton* című munkájában hosszan tárgyalja az északra tartó kocsikat, a következőképpen emlékezik meg egy váratlan eseményről.

Londontól ötvenhat mérföldnyire, St. Neotnál a

occurred in this wise — At a place called St. Neot's, fifty-six miles from London, the Regent coach used to leave the main road, every now and then, for some reason which remains occult, and go round by some paper mills, which were naturally situated on the flat. The river Ouse has a habit, as is well known, of playfully overflowing its banks, and the consequence was that the road lying before the Regent coach lay sometimes for half a mile under water. Now an extra pair of leaders were put on, and ridden by a horsekeeper, who made the best of his way through a situation which was novel not to say precarious. The water was often up to the axle-trees ; and on the particular occasion of which Mr. Reynardson writes, went beyond this limit and invaded the inside of the coach. For a moment or two the Stamford Regent was afloat, also two old ladies who were inside of it, with their goods and chattels. Their cries and laments when they found the coach gradually being converted into an Ark were heartrending in the extreme. They gave themselves utterly for gone, and prepared for the most comfortable, but moistest of all deaths. Nor were the outside passengers in very much better plight. For though they were not sitting absolutely in the water, as I am sorry to say the old ladies were ; still they were sitting in wet clothes, which is the next thing to it — and in this situation commanded as fine a prospect of water above, below, and around, as has

Regent mára elfeledett okból kifolyólag alkalmanként letért a főútról, és a kiszélesedő síkságon egy papírüzem mellett haladt el. Mint köztudott, az Ouse folyónak megvan az a tulajdonsága, hogy játékosan kilép a medréből, aminek következtében az út a hintó előtt néha fél mérföld hosszan víz alatt állt. Ezúttal, a szokásoktól eltérően, még két vezérlovat fogtak be, melyek egyikét egy lovász ülte meg, aki merőben újszerű, hogy azt ne mondjuk: ingatag helyzetében minden tőle telhetőt megtett. A víz gyakran a kocsitengelyig ért, de azon a bizonyos napon, amelyről Mr. Reynardson megemlékezik, még azon is túl, a kocsi belsejébe hatolt. Néhány pillanatig a Stamford Regent valósággal úszott a vízen, miképpen az a két hölgy is, aki a kocsiban utazott, ingóságaival együtt. Szívet tépően jajgattak és siránkoztak, amikor észlelték, hogy a hintó fokozatosan bárkává alakul. Küszöbön álló vesztüket érezve, felkészültek a kényelmes, nyirkos halálra. S a kocsitétőn utazók sem örülhettek szerencséjüknek. Hisz nem merültek el ugyan a vízben, ahogy, sajnálkozva közlöm, a két idős hölgy, de csuromvizes ruhában ültek odafent, ami csupán némileg kellemesebb körülmény, de ebbéli helyzetükben a körülöttük, alattuk, felleltük patakzó víz nagyszerű látványát élvezték, véleményem szerint, Noé óta a legnagyobb szerűbet. Az áradás e nem túl kielégítő panorámájához járult még, hogy mindenfelől láthatatlan veszélyek leselkedtek.

been seen by travellers I should say since the flood. In addition to this not altogether gratifying panorama of flood effects, unseen dangers were on every side ; to wit, a large ditch on one side, and a series of huge heaps of stones on the other: both pleasantly invisible by reason of the great waters, but both clearly there for a specific purpose ; the stones to overturn the coach ; the ditch to receive it when it had been overturned. It must have been a truly critical five minutes for the Regent, Tom Hennesy, the passengers, the horses and everybody else, but they all got safely through and thanked their stars.

At Wandsford, thirty miles or so further down the road, this same coach nearly came to an overturn without the aid of water, through the combined efforts of a smart set of red roans who were fit for any gentleman's drag, a young coachman too full of valour, and a very awkward, old and narrow bridge. The roans were fresh, and declined to face it. The coachman (young Norval, I mean young Percival, was his name) dropped into them. Upon which the roans committed themselves to a succession of sudden antics, too rapidly consecutive to be followed. What principally followed however was that in the twinkling of an eye the people on the Regent coach found themselves once more at the door of the Haycock Inn. A place of entertainment which they had a moment previously left, but with this radical change in the general

Egyik oldalon egy mély árok, a másikon óriási kövek, ám a víz mindent beborított. Ettől még mind a két oldal határozott célokat testesített meg: a kövek rendeltetése az volt, hogy kibillentsek a hintót egyensúlyából, az ároké, hogy magába fogadja azt, miután a feje tetejére állt. A következő öt perc mindenki számára (Tom Hennesy, az utasok, a lovak és a Regent számára egyaránt) kritikus lehetett, de szerencsés csillagzatuknak hála, mindannyian épségben átjutottak.

Wandsfordnál, úgy harminc mérfölddel később ugyanez a hintó a víz hathatós segítségével nélkül is kis híján felborult, a fogat aranyderesnek, amely akármekkora batárt elhúzott volna, a bátorságtól duzzadó fiatal hajtónak és a kényelmetlen, keskeny, öreg hídnak köszönhetően. A tapasztalatlan lovak nem voltak hajlandók a hídra lépni. A kocsis, a fiatal Norval, vagy talán inkább Percivalnak hívták, közjük csapott, amire a fogat gyors egymásutánban hirtelen rándítással reagált. Lényegében az történt, hogy a Regent utasai egy szempillantás alatt ismét a Haycock fogadó bejáratánál találták magukat. Épp az imént hagyták maguk mögött a vendéglátóhelyet, de most helyzetük gyökeresen más képet mutatott: a fogat irányban London felé állt, nem Stamford felé.

Mivel a fiatal Percival nem tudott magyarázattal szolgálni arra nézve, miképpen fordulhatott ez elő, a kantárt átnyújtotta az öreg Barkernek, a kocsitetőn

position of affairs — the horses' heads pointed to London instead of to Stamford.

Young Percival having no explanation to offer as to how such a phenomenon could have occurred, handed the reins to old Barker, much to the relief of the outside passengers, who had seldom felt so like humming tops in their lives, and by reason of the altitude at which they had been set spinning, were feeling very low in their minds. And old Barker, safe as the Bank of England, as he always was, quieted the four roans, and negotiated the bridge without further revolution of anything, except wheels.

And here I think that I may leave the coaching side of the York Road. When I leave it, I leave by no means the most important or the most picturesque side of its story. I have still something to say of the York Road's grand inns, as fine specimens of their class of building as are to be found anywhere in England. Witness the great hostelries at Huntingdon, Stamford, Stilton, and Grantham. And these fine houses are not only interesting in themselves, picturesque as the quaint towns, of which they are the centre, but they are alive with history, fragrant with memories of those good old times, when the Mail performed the whole 199 miles in two days and three nights, if God permitted, and complaints were made about so extraordinary a velocity, which had caused several intrepid travellers on reaching London to die suddenly of an affection of

utazók nagy megkönnyebbülésére, akik soha életükben nem érezték magukat ennyire bűgőcsigának, éppen a tengerszint feletti magasság következtében, ahol pörögni kezdtek, bár lélekben ugyancsak mélyen voltak. Az öreg Barker – biztonságos, akár az angol bank, mint mindig – megnyugtatta a négy derest, és minden további fordulat nélkül, kivéve a kerekekét, áthajtott a hídon.

Ezen a ponton, úgy gondolom, lezárhatom a yorki út hintókhöz kötődő tárgyalását. Ha így teszek is, egyáltalán nem hagyom említés nélkül a történet legfontosabb és legbájosabb oldalát. Van még mit mesélnem a Yorkba tartó út mentén sorakozó kiváló fogadókról, amelyek ezen épülettípus bármelyik angliai képviselőjével felveszik a versenyt. Vegyük csak például Huntingdon, Stamford, Stilton és Grantham vendégfogadóit! Ezek a pompás házak nem pusztán önmagukban érdekesek, vagy mint a csinos városok központi látványosságai. A történelem kel életre bennük, és a boldog békeidők illatának emlékét őrzik, amikor a postakocsik – Isten segítségével – két nap és három éjszaka alatt tették meg a csaknem kétszáz mérföldes utat, és amikor az elképesztő sebesség miatt többen panaszt tettek, mert az néhány vakmerő utas lelkiállapotában, Londonba érve, hirtelen halálhoz vezető megbetegedést idézett elő.

Ám mielőtt részletesen foglalkoznánk a yorki út mentén sorakozó kitűnő fogadókkal, úgy gondolom,

the brain.

But before I deal in detail with the York Road's great inns, I think that a ride over the distance will be advisable, if only to give some sort of idea as to how the land lies. And we have been in coaches and Flying machines so often, that I think that a turn on horseback may be a welcome change. And so I propose to go to York with Dick Turpin, though he was pronounced by Ma caul ay to be a myth.

I find then, on referring to the prophet Ainsworth, that Dick Turpin started for his celebrated ride from the Jack Falstaff at Kilburn — an inn I do not find in my Paterson's Roads. Here, after having regaled a cosmopolitan company with several flash chaunts, generally prefaced by some such remark as " Let me clear my throat first ! And now to resume ! " the gallant Turpin's impromptu oratorio was interrupted by the rapid entrance of those who — " in point of fact " wanted him. Upon which he "got to horse" upon his marc Black Bess, shot his friend Tom King by mistake (who observed to a lady opportunely standing by him, "Susan, is it you that I behold ? ") — and then rode off to the crest of a neighbouring hill, whence a beautiful view of the country surrounding the metropolis was to be obtained. Here his bosom suddenly throbbed high with rapture; he raised himself in the saddle, and prefacing his declaration with a profanity, said that he would do it. And by "it," he meant his ride to York.

ajánlatos végiglovagolni az út teljes hosszán, hogy képet alkothassunk a körülöttünk elterülő tájról. Olyan régóta ülünk már hintókban és repülő gépezetekben, hogy lóháton utazni némi változatosságot jelenthet. Ezért azt javaslom, Dick Turpin oldalán tegyük meg az utat Yorkba, még ha Macaulay úgy tartja is, hogy az útonálló alakja pusztán a képzelet szüleménye.

A bölcs Ainsworth-höz fordulva azt találjuk, hogy Dick Turpin híres vágóját a kilburni Jack Falstaff fogadónál kezdte, bár a fogadót a Paterson féle térkép nem jelöli. Itt, miközben egy városi társaságot rikácsoló nótázásával örvendeztetett meg, ami előtt bevezetésképpen a víg kedélyű dalnok általában mentegetőzik, mondván, hadd köszörülöm meg a torkom előbb, aztán, mintha már elkezdte volna, így szól: akkor folytatnám, a derék Turpin rögtönzött előadását azon urak hirtelen színre lépése szakította félbe, akik – egészen konkrétan – le akarták tartóztatni. Mire ő felpattant Black Bess nevű kancájára, tévedésből még lelőtte Tom King nevű barátját, (aki az éppen mellette álló hölgy felé fordulva csak annyit kérdezett: „Susan, Önt látják szemeim?”), és felvágatott a közeli hegygerincre, ahonnan a fővárost körülvevő tájra gyönyörű rálátást nyerhetett. Itt a lelkében érzett elragadtatástól megemelkedett a nyeregben és egy egyszerű kijelentést tett: megcsinálom, mondta. Ez alatt azt

He at once shaped his course for " beautiful, gorsy, sandy Highgate." No doubt he would have admired the scenery more (he was a great admirer of scenery was Turpin, and that is one reason why I am going with him to York) if " the chase had not at this moment assumed a character of interest "- — whatever that may mean. Turpin however saw nothing favourable in the phenomenon, and made over Crackskull Common to Highgate. He avoided the town, struck into a narrow path to the right, and rode leisurely down the hill. His pursuers at this point somewhat aimlessly bawled to him to stand – seeming to forget in their flurry that he was on horseback. The gallant Dick answered their demands by unhesitatingly charging a gate, and clearing it in gallant style. He then scudded rapidly past Highgate, " like a swift-sailing schooner with three lumbering Indiamen in her wake." And so through Du Val Lane— (what tender recollections must here have possessed that manly breast) into Hornsey — where the turnpike fellow closed the toll-bar in his face, and the " three lumbering East Indiamen " (the metaphors here become a trifle mixed — but no matter) cried aloud, "The gate is shut ! We have him ! Ha ! Ha !"

But not so ! though the old Hornsey toll-bar was a high gate, with chevaux de frise in the upper rail ! Not so ! though the gate swung into its lock; " and like a tiger in his lair the prompt custodian of the turnpike,

értette, hogy meg sem áll Yorkig.

Az irányt rögtön a „gyönyörű, homokos highgate-i rekettyés” felé vette. Semmi kétség, hosszabban elgyönyörködött volna a tájban – Turpin híres természetkedvelő volt, ez az egyik ok, amiért vele tartok Yorkba –, ha „üldözői nem kezelték volna azonnal kiemelt személyként”, bármit is jelentsen ez. Mindenesetre Turpin nem talált semmi kecsegtetőt a kiemelt bánásmódban, ezért a Crackskull-közlegelő után Highgate felé vágatott. A lakott területet elkerülve, jobbra egy keskeny ösvényre váltott, és kényelmesen leereszkedett a völgybe. „Állj!” – kiáltoztak utána az üldözők, zavarodottságukban nyilván megfélelmezve a tényről, hogy az üldözött a lovon ül. A derék Dick a parancsra tétovázás nélkül a város határát jelző sorompó felé vágatott és vitézül túl is jutott rajta. Aztán hamar átszáguldott Highgate-en „mint egy sebes járású szkúner, három nehézkes, a gyarmatokra tartó kereskedelmi hajóval a nyomában”, és tovább a Du Val-dűlőn át – mily kellemes ábrándképek tűnhettek itt elő képzeletében – Hornseyba, ahol a vámos épp az orra előtt eresztette le a sorompót és ahol a „három nehézkes kereskedelmi hajó” – a metafora talán kissé sántít, de se baj – örömeiben így kiáltott: „A városkapu zárva! Elcsíptük a gazembert.”

De nem! Bár a régi vámsorompó magas építésű, és a felső korlátja szögtes. Bár a kapupánt zárva, „és

ensconced within his doorway, held himself in readiness to spring upon the runaway." Not so ! For what did Dick do ? He did four things.

1. He coolly calculated the height of the gate.
2. He spoke a few words of encouragement to Bess.
3. He stuck spurs into her sides.
4. He cleared the spikes by an inch.

The next event which followed in this order, was the narrow escape of the toll-bar keeper, who, tired of crouching like a tiger in his lair, rushed out of it, and was nearly trampled to death under the feet of the three lumbering East Indiamen — that is to say under the feet of Paterson's (chief constable of Westminster's) horse.

"Open the gate, fellow," he (Paterson) cried.

But the man said " not at all " unless he got his dues. He'd been done once already ; and he was prepared to be struck stupid if he was done a second time. By which ingenious block, while Paterson was feeling in his pocket for a crown piece, our friend Richard was enabled to take advantage of the delay and breathe his mare — after which he struck into a bye lane at Duckett's Green, and cantering easily along came at Tottenham (four and a half miles from London), for the first time in his ride, into the Great North Road.

At Tottenham the whole place was up in arms. The inhabitants shouted, screamed, ran and danced. They

a serény vámos mint tigris a búvóhelyén, az ajtónyílásban rejtőzött, várva a pillanatot, hogy a szökevényre vesse magát". De mégsem így esett, mert Dick négy lépésben megoldotta a problémát. Úgy mint:

1. Hűvös fejjel felmérte a sorompó magasságát.
2. Bátorító szavakat mormolt Bess fülébe.
3. A sarkantyúját mélyen az oldalába vágta.
4. Egy ujjnyival a szögtüskék fölött átugratott az akadályon.

A következő esemény kis híján a vámos vesztét okozta. Belefáradván, hogy tigrisként gubbasszon búvóhelyén, előugrott rejtekéből, ám a három kereskedelmi hajó, pontosabban a westminsteri főcsendőr, Paterson lova majdnem halálra taposta.

„Nyisd fel a sorompót!” – kiáltott Paterson.

De emberünk a kérést elutasította, míg ki nem fizetik a vámot. Egyszer már tévedett, és a guta üsse meg, ha még egyszer megteszi. Az idő alatt, míg Paterson a becsületes vámos számára pénzürmék után kutatott a zsebében, Richard barátunk némi előnyre tett szert és kancája is kifújhatta magát. Azután Duckett's Greennél egy mellékösvényre tért és sétagaloppban Tottenhamig léptetett (Londontól négy és fél mérföldnyire), ahonnan már a híres Északi Úton haladt tovább.

Tottenhamben mindenki fegyvert ragadott. Az emberek kiáltoztak, visítottak, táncoltak és össze-

also hurled every possible missile at the horse and her rider. And what did Dick do under these sufficiently embarrassing circumstances ? Why, he " laughed at the brickbats that were showered thick as hail and quite as harmlessly around him." After which he proceeded at his best pace to Edmonton (seven miles from London). Here too, as at Tottenham, the ingenuous natives turned out to a man to see him pass. But they did not throw brick-bats at him: far from it! They supposed that Dick was riding for a wager, and received him with acclamations. But now came borne on the wind's wings the pursuers' ominous cries, "Turpin! Dick Turpin! " upon which in an instant the good Edmontonians rattled, and hissed ; and no toll-gate, twelve feet high, with chevaux de frise in the upper rail, being handy, a man in a donkey cart, somewhat ostentatiously drew himself up in the middle of the road. And Turpin went through the usual formula above categorically set down and cleared the driver and his little wain with case." This feat brought down the house or rather the street. "Hark-a-way, Dick !" resounded on all hands.

Pursued and pursuers, I now observe with pain (for a change of metaphor is always embarrassing), " fly past scattered cottages along the Enfield Highway" (nine and a half miles from London) no longer " like a swift-sailing schooner with three lumbering Indiamen in her wake," but "like eagles on the wing." To descend

vissza futkostak. Minden elképzelhető tárgyat lövedékként hajítottak a lovas felé, de Dick csak legyintett a zavaró körülményre: „megmosolyogta a jégesőként ártalmatlanul felé záporozó téglatörmelékét”. Jó tempóban vágatott tovább Edmontonig, Londontól hét mérföldnyire járt immár. Itt, ahogy Tottenhamben is, a jámbor lakosság látni akarta a lovast, de nem dobálta meg. Egyáltalán nem. Ellenkezőleg, azt hitték, hogy versenyt vív, ezért üdvrivalgással fogadták. De a szelek szárnyán elért hozzájuk az üldözők fenyegető kiáltozása: „Turpin! Dick Turpin!” Erre a jó edmontoniak egy pillanat alatt elpártoltak a szökevénytől, és mivel nem állt rendelkezésükre tizenkét láb magas, szögtüskés sorompó, egy kéznél levő szamárfogatot állítottak – némileg hivalkodóan – keresztbe az úton. De Turpin a fentebb felsorolás-szerűen részletezett módon „ugratott át a társzekér, a szamár és a kocsis fölött”. Ez a nyaktörő mutatvány viharos tapsot aratott. „Hajrá, Dick!” – visszhangzott minden felől.

Üldöző és üldözött – szomorúan konstátálom, hisz a metaforák változtatása mindig kellemetlenségekhez vezet – immár nem „mint egy sebes járású szkúner, három nehézkes, a gyarmatokra tartó kereskedelmi hajóval a nyomában”, sokkal inkább „szárnyaló sasként” röpült tova az enfieldi út mentén elszórtan elhelyezkedő házak mellett, kilenc és fél mérföldnyire Londontól. De ereszkedjünk alá az égi magasságból

from these aerial regions to the hard high road — they were all going well and strong. Coates's party not having lost ground, but perspiring profusely, Black Bess not having turned a hair. It was at this period in the journey, somewhere about Waltham Cross, that is to say, that Dick said, "I'll let 'em see what I think of 'em," and turned his head. This was surely an unnecessary step. But the lighting of the pipe, while Black Bess was still at full stretch, was a worthier effort in the way of showing contempt, and caused one of the enemies who pursued, whose name was Titus, who rode " a big Roman-nosed, powerful, flea-bitten Bucephalus," to call out on his "mother who bore him," and thump the wind out of his horse with his calves. Shortly after which extraordinary manoeuvre the pursuers lost sight of Turpin altogether, till, encouraged by a wagoner's assurance that they would find the great highwayman at York, they caught a glimpse of him just outside Ware (twenty-one miles from London measured from Shoreditch Church), standing with his bridle in his hand coolly quaffing a tankard of ale.

Here the pursuers changed horses, either at the Bull or the Fox and Hounds, and again " pursued their onward course. Night now spread her mantle over the earth ; still it was not wholly dark. A few stars were twinkling in the deep, cloudless heavens, and a pearly radiance in the eastern horizon heralded the rising of

az út rögös talajára: mindannyian szaporázva haladtak. Coates csapata erősen megizzadt, de nem maradt le, Black Bessnek pedig a sörénye szála sem görbült. Az út ezen szakaszán, azaz Waltham Cross környékén Dick azt mondta: „Megmutatom nekik, mit gondolok róluk”, és egy pillanatra szembefordult üldözőivel. Ez kétségkívül szükségtelen lépés volt a részéről. De azzal, hogy pipára is gyújtott, még világosabban kifejezte megvetését; Black Bess ezután ugyanúgy nyargalt tovább. Egyik üldözője, név szerint Titus, aki „a hosszú, római orrú, bolhacsípte, erős Bucephaluson vágatott”, „Az anyád, aki szült!” felkiáltással kegyetlenül megsarkantyúzta a lovát. Ám röviddel a kérkedő pipaszünet után az üldözők szem elől veszítették Turpint, és noha egy kocsis megnyugtatta őket, hogy Yorkig utol nem érik, Ware határában, a londoni Shoreditch-templomtól huszonegy mérföldnyire, újra megpillantották, amint egyik kezében a gyeplővel kényelmesen felhajt egy fedeles fémkupa sört.

Itt az üldözők a Bikánál vagy a Rókához és a kutyákhoz címzett fogadónál lovat váltottak, és „folytatták útjukat. Az est ráterítette köpönyegét a földre, bár nem volt még teljesen sötét. Néhány csillag hunyorgott a mély, felhőtlen égbolton és a keleti látóhatáron gyöngyfényű sugárzás jelezte az éjszaka uralmának közeledtét”, amely légköri jelenségtől tartva, úgy érzem, jobb, ha minél

the orb of night," after which atmospheric eccentricities, it appears to me that we had better get forward as quickly as possible — as Turpin did. Whether from the atmospheric eccentricities already alluded to, or from some occult cause, peculiar physical symptoms might at this moment have been detected in Turpin himself, had a medical man been riding by him armed with a stethoscope. His blood "spun through his veins ; wound round his heart ; and mounted to his brain." Where it next went to is not on record ; but the possessor of this peculiar circulation went "away," away! Hall, cot, tree, tower, glade, mead, waste, woodland, and other etceteras to travel are seen, passed, left behind – vanish as in a dream. To be plain, Turpin rode as hard as he could, I suppose, through Wades Mill, Puckeridge, Buntingford, Royston, till the limits of two shires have already been passed, and as he surmounts the "gentle hill that slips into Godmanchester," he enters the confines of a third county — in point of fact the merry county of Huntingdon.

"The eleventh hour was given from the iron tongue of St. Mary's spire as he rode through the deserted streets' — of Huntingdon, which, as Huntingdon is fifty-eight miles and three-fourths from London, and as Turpin left the metropolis at seven o'clock, shows fl a record I believe of nearly sixty miles in four hours.

I am sorry for one thing that Turpin did not stop in

hamarabb odébbállunk, ahogy Turpin is tette. Vagy az imént jelzett légköri jelenség vagy valami egyéb, még megfoghatatlanabb okból kifolyólag, Turpin személyén is különös fizikai tüneteket figyelhetett volna meg egy orvos, ha történetesen sztetoszkóppal felszerelve mellette lovagol. A vére „lüktetett az ereiben, körbefonta a szívét és az agyba áramolt.” Hogy innen hova távozott, arra nézve nincs adatunk, de a keringés fura tulajdonosa elillant. Kastélyok, kunyhók, fa és torony, tisztás, rét, parlag, erdőségek és egyéb et cetera: volt, nem volt, hátrahagyva – mind eltűnt, mint egy álom. Egyszerűbben szólva, Turpin nyargalt, ahogy csak tudott, nyilván, Wades Mill, Puckeridge, Buntingford és Royston településein keresztül, míg át nem lépte két megye határát, és ahogy „Godmanchester szelíd dombjaira hágott”, már egy harmadik grófság területére, egészen pontosan, a vidám Huntingdon-megyébe ért.

„A St. Mary tornyának vasnyelve éppen tizenegyet ütött, amikor a kihalt utcákon végiglovagolt”, és mivel Turpin Londonból hét órákor indult, Huntingdon pedig pontosan ötvenkilenc és háromnegyed mérföldre fekszik a fővárostól, úgy hiszem, új gyorsasági rekordot állított fel: majdnem hatvan mérföldet tett meg négy óra alatt.

Egyvalamiért sajnálom csupán, hogy nem állt meg Huntingdonban: a György-fogadót igazán kedvére valónak találta volna, de gondolom, halhatta maga

Huntingdon, because in the George he would have found a very fine inn there ; but I suppose he heard his pursuers behind him, for he was gone like a meteor almost before had appeared. Shortly afterwards he found himself surrounded by dew-gemmed hedges and silent, slumbering trees, also with broad meadows, pasture-land, drowsy cattle, and low-bleating sheep. "But what to Turpin at that moment was Nature, animate or inanimate?" It was nothing! He was thinking only of his mare — and of himself. And here I am sorry to say the light-hearted highwayman fell almost into the weeping mood at the mawkish thought that no bright eyes rained their influence upon him ; no eagle orbs watched his movements ; no bells were rung ; no cup awaited his achievement ; no sweepstakes ; no plate. But at about Alconbury Hill, sixty-four miles from London, where the two roads to York meet, he recovered himself happily from this degraded dejection — asked himself what need he had of spectators, reminded himself that the eye of posterity was upon him, and midway between Alconbury Hill and Stilton (the intersecting dykes, yawners, gullies, or whatever they are called, beginning to send forth their steaming vapours) burst suddenly from the fog upon the York stage coach.

It being no uncommon thing for the coach to be stopped, the driver drew up his horses. Turpin at the same moment drew up his mare. I had always hoped

mögött az üldözőket, mert, akár egy meteorit, szinte még meg sem érkezett, már távozott. Röviddel ezután harmattól csillogó sövény, hallgatag, álmos fák, széles rétek, legelő, szendergő marhacsorda és bégető birkák kísérték útján. „De e pillanatban Turpint a szunnyadó de élő természet egy cseppet sem érdekelte.” Csak a kancájára és saját magára gondolt. Ezen a ponton – bármennyire is fájlalom – a vidám útonállón, arra az émelyítő gondolatra, hogy senki sem könnyezi meg hiányát, a sasok sem figyelik útját, nem szólnak a harangok, és senki sem emeli poharát az egészségére, éppúgy, ahogy senki sem köt fogadást a győzelmére, mivel versenydíj sincs kitűzve, majdnem erőt vett a sírás. De Alconbury Hill környékén, Londontól hatvannégy mérföldnyire, ahol a két híres yorki út találkozik, az elkeseredést már legyőzte magában: minek is a nézősereg, tette fel a kérdést, ha az utókor függeszti majd rá szemét. Alconbury Hill és Stilton között félúton, az egymást érő mélyedések, víznyelők és töbrök mentén – vagy bárhogy is hívják ezeket a csörgedező vízmosásokat – kis híján a ködből hirtelen előbukkanó yorki postakocsiba ütközött.

Mivel nem ritka, hogy a postakocsinak félre kell állnia, a kocsis megrántotta a gyeplőt. Turpin ugyanabban a pillanatban fékezte meg a lovát, pedig azt reméltem, átugrat a yorki hintó felett is. A kocsitetőn ülő egyik úriember felkiáltott: „Ez Dick

that he was going to leap over the York coach too ! But no ! An exclamation was uttered by a gentleman on the box-seat — " That's Dick Turpin ! " he exclaimed. The name of Turpin acted like magic on the passengers, according to advertisement. One jumped off behind; another having projected a cotton nightcap from the window drew it suddenly back. A faint scream in a female key issued from within ; there was a considerable hubbub on the roof ; and the guard was heard to click his horse-pistols. All which preliminaries having been adjusted, two horse-pistols having been discharged point-blank without any outward and visible effect, and some violent dialogue having been carried on between Dick and a Major Mowbray, who was perched on the box-seat of the coach, relating to an obscure and wicked baronet resident somewhere in Sussex, the York mail went aimlessly on its way to London, and Turpin rode through Stilton (which is a place I shall have a great deal to say about in a minute), through Norman's Cross, through Wansford turnpike gate, till eighty odd miles had been traversed, and the boundary of another county, Northampton, passed, when he deemed it fitting to make a brief halt. He drew up, it will be remembered, at a small hostelry with which he was acquainted, bordering the beautiful domain of Burleigh. " Burleigh House by Stamford Town " that is to say. Here he called for three bottles of brandy, a pail

Turpin!" A haramia neve, mint a jól sikerült reklám, varázsszóként hatott az utasokra. Egyikük hátul leugrott a kocsiról, egy másik, aki eddig a gyapjú hálósipkáját szárítgatta a kocsiablakban, most hirtelen visszarántotta a kezét. Belülről elhaló szoprán sikoly hallatszott, és a kocsitetőn zavaros lárma támadt, mialatt a kísérő őr kioldotta a nyeregpisztolyok zárját. Mindezen előkészületeket követően elsült két nyeregpisztoly, egyenesen a levegőbe, minden érezhető külső eredmény nélkül, és miután Dick valamint a bakon gubbasztó Mowbray őrnagy között heves szóváltás kerekedett valami ismeretlen, erkölcstelen sussexi báró személyét illetően, a yorki postakocsi céltalanul továbbindult London felé, Turpin pedig keresztünyargalt Stiltonon – amely helyről kisvártatva bőven fogok még mesélni –, Norman's Crosson, a wansfordi sorompón, mígnem nyolcvan egynéhány mérföld megtétele után, Northampton-megye határán is túljutva, úgy ítélte, elérkezett az idő, hogy rövid pihenőt tartson.

A beszámoló szerint egy számára ismerős, apró fogadónál állt meg, a Burleigh-uradalom gyönyörű határában. A fogadó neve a pontosság kedvéért 'Stamford-városi Burleigh-ház'. Három üveg brandyt, egy vödör vizet, egy lókaparót, egy nyers bifszteket és egyéb toalett-kellékeket rendelt. Miután kívánsága teljesült, olyan figyelmet fordított kancájára, amelyet a legszorgosabb istállófiú sem szentelne szeretett

of water, a scraper, a raw beefsteak, and other adjuncts to the toilet. Which order having been executed, the most sedulous groom could not have bestowed more attention upon the horse of his heart than Dick Turpin now paid to his mare. He performed, in fact, a complete variety entertainment of strange tricks common to ostlers, concluding the display by washing Black Bess from head to foot in the diluted spirit ; not however, I am glad to be able to say, before he had conveyed a thimbleful of the liquid to his own parched throat. The effect of these blandishments on Black Bess may better be imagined than described — "her condition was a surprise even to Dick himself." Her vigour seemed inexhaustible, her vivacity not a whit diminished, and suddenly " she pricked her ears and uttered a low neigh."

"Ha!" exclaimed Dick, springing into his saddle; " they come ! "

A very short time after having made which remark, Dick Turpin and his mare were " once more distancing Time's swift chariot in its whirling passage o'er the earth," in which agreeable exercise Stamford (89 miles from London) and the tongue of Lincoln's fenny shire on which it is situated, are passed almost in a breath. Rutland is won and passed and Lincolnshire once more entered. The Black Bull on Witham Common used to mark the borders of the counties, and at the same time the hundredth milestone from London.

lovára. Csak a lovászok előtt ismert széles körű kényeztetésben részesítette Black Besst, majd a feje búbjától a patájáig végigmosdatta a felhígított szesszel, de örömmel jelenthetem, hogy az italból egy gyűszűnyivel a saját kiszáradt torkát is megnedvesítette. A kedveskedések Black Bessre gyakorolt hatását könnyebb elképzelni, mint leírni: „a kanca erőnléte még Dicket is meglepte.” Úgy tűnt, energiái kimeríthetetlenek, eleveisége egy jottányit sem lankadt és hirtelen „mélyet nyerítve a fülét hegyezte.”

„Ejha! – kiáltott fel Dick, ahogy nyeregbe pattant. – A nyomomban vannak.”

Ló és lovasa e felkiáltás után rögvest „újra siettette a Föld körül perdülő Idő gyors kerekét”, amely tevékenységben Stamfordot – Londontól nyolcvankilenc mérföldnyire – és az ingoványos lincolni grófságot, ahol a város fekszik, egy szempillantás alatt maguk mögött hagyták. Meghódították Rutlandet, majd ismét Lincolnshire területére léptek. Hajdan a Witham közlegelőnél épült Fekete bikánál húzódott a megyehatár, pontosan száz mérföldre Londontól.

Az útnak nagyjából ezen a szakaszán Dick vére ismét lángra gyúlt. „A lovas megszédült, akár csak egy jó korty szívmelegítő után.” Olvasóim örömeire, a kellemetlen tünet hamar megszűnt, „de nem úgy a vérét pezsdítő spiritusz: az ihlet még munkált az

At about this point of the journey Dick's blood was again on fire. " He was giddy as after a deep draught of kindling spirit." This disagreeable symptom passed off, my readers will be glad to learn — " yet the spirit was still in the veins " — " the astro was working in the brain." Subject to this somewhat complicated condition of circulation is it surprising that Dick gave vent to his exaltation in one wild prolonged halloo? or that Bess, catching the spirit of an example so contagious, also bounded, leaped, and tore up the ground beneath her? And so " as eddying currents sweep o'er its plains in howling, bleak December," the pair pass over what remained of Lincolnshire — left the town of Grantham (no miles), to which I shall also return in a moment or two, behind them, and in due course, that is to say when they had covered another mile and three quarters, they were rising the ascent of Gunnerby Hill. From here there is a fine prospect — on the right Lincoln Minster, and on the left Belvoir Castle. The prospect however which interfered, so far as Turpin was concerned, with these scenic surroundings, took the form of a gibbet on the round point of hill which is a landmark to the whole plain of Belvoir : and to complete the disillusionment, two " scarecrow objects covered with rags and rusty links of chains depended from the tree." I need not mention I hope that on being confronted with this coup de theatre prepared for him on a highway, Turpin looked up with an involuntary

agyban." Meglepő-e ezek után, hogy az elég bonyolult keringési állapot következtében Dick lázas izalmának elnyújtott, vad kurjongatásban adott kifejezést? Vagy hogy Bess, akire a példa ragályosan hatott, száguldva szökellt és végigszántotta a földet patkójával? Miként „az örvénylő ár söpör végig a síkságon üvöltő, zord decemberi napokon”, úgy száguldottak át Lincolnshire hátralevő részén, maguk mögött hagyva Granthamet – itt nincs mérföldkő, de ide is visszatérek még néhány pillanat múlva –, és idővel, azaz miután megtettek még vagy két mérföldet, a Gunnerby-dombon kezdtek felkapaszzkodni. A magaslatról nagyszerű kilátás nyílik: jobbra a lincolni székesegyház, balra Belvoir vára. Turpin tekintetét mégis egy kevésbé nevezetes látványosság vonta magára, a belvoiri síkon kiemelkedő bitófa, és csak hogy a kijózanodás még biztosabb legyen, két „rongyokba öltöztetett, rozsdás vasláncon függő madárijesztő himbálózott az akasztófán.” Remélhetőleg szükségtelen megemlítenem, hogy Turpin az út menti színpadi fogás látványába akarata ellenére beleborzongott, és e szavakat mormolta: „Vajon így végzem én is?” Ahogy azt sem érdemes részletezni, miként ugrott elé a fonnyadt harasztost szegélyező túskeborkorból egy guggoló alak, felelvén a kérdésre: „Hogyne, de még mennyire!” A legendák hemzsegnek az ilyen mindennapos fordulatoktól, ezek segítsége nélkül

shudder, and remarked, " Will this be my lot, I wonder? " any more than I need recount with detail the immediate springing from beside a tuft of briars that skirted the blasted heath, of a crouching figure who observed, " Ay, marry, will it." Such facts in romances are every-day experiences, without the aid of which their surprising worlds would not go round. Besides, such matters have nothing to do really with the ride to York. Time also presses — as the novelist almost immediately afterwards remarks — and we may not linger on our course.

With a view of obviating which undesirable contingency the prophet Ainsworth proceeds to pass full forty miles in a breath of the Great North Road, and having left Dick admiring highwaymen hung in chains on Gunnerby Hill, just out of Grantham, proceeds to pick him up again as he rides through Bawtry, which is 153 miles from London, as measured from Hicks's Hall, and is also where the Great North Road enters Yorkshire. But it may be well to mention that before Turpin got to Bawtry he went through Newark, 124 \ miles from London, and 2 h miles over the Nottinghamshire border — past Scarthing Moor inn (a posting-station in old days but where is it now?), through Tuxford, where the Red Lion was a famous inn in the coaching days — now as the Newcastle Arms, and posting-house not unknown to fame — and so on past East Retford and Barnby Moor inn 1 47 1

nem is léteznének. Ám a ténynek semmi köze nincs a yorki úthoz: az idő sűrget, miként arra a regényírók hasonló események után rögtön rámutatnak, nem lebzselhetünk itt tovább.

Hogy elejét vegye a nem kívánatos eshetőségnek, Ainsworth-próféta egy szempillantás alatt negyven mérföldet ugrik át a Nagy Északi Úton. Rögtön azután, hogy a Grantham melletti Gunnerby-dombról Dick megcsodálta az akasztott útonállók vízióját, Bawtryban találkozunk vele újra, Londontól, a Hicks kastélytól százötvenhárom mérföldnyire, ahol a Nagy Északi Út eléri Yorkshire-t. De érdemes megemlíteni, hogy Turpin még Bawtry előtt, de két és fél mérfölddel Nottingham megye határán túl érintette Newarkot, Londontól százhuszonnégy mérföldnyire. Maga mögött hagyta a Scarthingi láphoz címzett fogadót – egykor lovakat váltottak itt, de hol van ma már –, áthaladt Tuxfordon, ahol a hintózás hőskorában a Vörös oroslán nevű híres, manapság a Newcastle címere elnevezéssel sem kevésbé ismeretlen fogadó és postakocsi állomás áll, és tovább East Retford és a Barnby-lápon át, Londontól száznegyvenhét mérföldnyire, a megyehatárig, ahol tehát újra találkozunk vele.

Bawtrynál a yorki út kétfelé ágazik. A fontosabbik, a postaútvonal, Doncaster, Ferrybridge és Tadcaster érintésével ér célba. Turpin az alsóbbrendű utat választotta, Thorne-on, Selbyn és

miles from London to the bourne where we left him.

And from Bawtry the roads to York diverge— the main and mail road going by Doncaster, Ferrybridge, and Tadcaster into our terminus : the lower road going by Thorne, Selby, and Cawood. And Turpin took the lower road. And here the first signs of calamity began to overtake him. His mortal pursuers seem long since to have abandoned all idea of performing this feat. One of them named Titus, was resting like a wise man at the Angel at Grantham— having had as he poetically remarked, " a complete bellyful of it," the rest were pursuing still no doubt — but nearly a county separated them from their prey. Yes, it was at such a crisis of affairs, when all promised to end prosperously for Richard Turpin, Esquire, that, as I say, calamity began to overtake him. As he was skirting the waters of the deep-channelled Don, Bess began to manifest some slight symptoms of distress. This was bad enough ; but it " was now that gray and grimly hour ere one flicker of orange or rose has gemmed the East, and when unwearying Nature herself seems to snatch brief repose/' Under such a depressing condition of affairs, I cannot wonder for my part, that Bess's slight symptoms of distress were communicated to her master, and that our gallant highwayman began to feel extremely low in his mind. " Hope forsook him, the reins also forsook his chilled fingers, his eyes, irritated by the keen atmosphere, hardly enabled him to

Cawoodon át. A balsejtelem itt kezdett erőt venni rajta, pedig ádáz üldözői rég feladták már a versenyt. Egyikük, Titus, bölcsen megpihent a granthami Angyal fogadóban, „tele hassal”, mint megjegyezte, a többiek pedig, akik kétségkívül folytatták a hajszát, vagy fél megyényire az áldozat mögött jártak. Mondom, éppen az üldözés ezen kritikus szakaszában, amikor minden körülmény Richard Turpin úr diadalát ígerte, vett erőt a lovason a balsejtelem. Ahogy a mélyen futó Don-folyócska mentén haladt, Bess a kínzó fáradtság apró jeleit kezdte mutatni. Ez önmagában is elkésérítő, ráadásul „azon a szürke, komor órán, mielőtt a leghalványabb narancs vagy vörös szín díszítené a keleti égboltot, amikor a fáradhatatlan Természet, úgy tűnik, röpke pihenőt tart.” A magam részéről nem csodálkozom, hogy ilyen lehangoló körülmények között Bess a gyötrelém apró tüneteiről tudósította gazdáját, és hogy gáláns útonállónk is kezdett megrendülni lélekből. „Cserbenhagyta a remény, ahogy gyeplőt markoló fagyos ujjait cserbenhagyta az erő, és az átható, metsző szélben szeme alig volt képes a környező táj körvonalait kivenni.” Valószínűleg ez utóbbi körülménynek köszönhető, hogy Bess ügyetlenül megbotlott és ledobta gazdáját.

Turpin hamar összeszedte magát, de gyakorlott érzékkel rögtön észlelte, hogy Black Bess szörnyű kínokat áll ki: tágra nyílt szemei vadul bámultak rá.

distinguish surrounding objects," — and it was owing probably to this latter circumstance that Bess suddenly floundered and fell, throwing her master over her head. Turpin instantly recovered himself.

But his practised eye soon told him that Black Bess was in a parlous plight. Her large eyes glared wildly. "She won't go much further," said Turpin, "and I must give it up! What! . . . give up the race just when it's won? . . . No! . . . That can't be. . . Ha! Well thought on!" — with which he drew from his pocket the inevitable phial, without which romances could never be brought to their end. "Raising the mare's head upon his shoulder, he poured the contents of the bottle down her throat" — and lo! in the twinkling of an eye he was once more at a gallant pace traversing the banks of the Don and skirting the fields of flax that bound its sides!

Snaith was soon passed, and our hero was well on the road to Selby, when dawn put in an appearance with the usual accompaniments of sparrows twittering, hares running across the path, and mists rising from the earth. It became extremely foggy, and Turpin, I am sorry to say, was so weak as to be influenced by the climate and became foggy too.

He became aware of another horseman riding by his side. "It was impossible to discern the features of the rider; but his figure in the mist seemed gigantic,

„Nem juthatunk messzire – mormolta Turpin. – Fel kell adjam? Még mit nem! Feladni egy győztes csatát? Szó sem lehet róla. Micsoda gondolat!" Azzal előhúzta zsebéből az elkerülhetetlen fiolát, ami nélkül semmilyen legenda nem végződhet. A kanca fejét a vállára emelte, és az üvegcsé tartalmát leöntötte a torkán. És láss csodát, egy szempillantással később már nyeregben ülve kerülgette a Don partját szegélyező lenmezőket.

Hősünk hamar elhagyta Snaith területét, és már Selby felé tartott, amikor a hajnal megjelent, szokásos kísérőivel: verebek csiviteltek, nyulak keresztezték az ösvényt, és párállott a föld. Köd ereszkedett a tájra, és őszinte sajnálatomra Turpin úgy elgyengült, hogy a lelkére is köd telepedett.

Arra lett figyelmes, hogy egy másik lovas lovagol mellette. „Képtelenség volt a ködben a lovas kilétét megállapítani, de nagy termetűnek látszott. Még a paripája színét sem látta tisztán.” Dick a furcsaságok nyomán, kissé elhamarkodva, meglepő következtetésre jutott. „Bizonyára Tom az illető – gondolta magában. – Jött, hogy figyelmeztessen a közeledő végről. Beszélek vele.”

De miért éppen Tom? És valóban, ahogy tisztultak a légköri viszonyok, Turpin rájött, hogy egyáltalán nem Tom lovagol az oldalán. „Világosban Sir Luke Rookwood!”⁸ – kiáltotta a rejtély megfejtését, mikor

---

⁸ *Ainsworth regényének címadó hőse.*

neither was the colour of his steed distinguishable." And Dick having taken note of these phenomena, came somewhat hastily to an amazing conclusion. " It must be Tom," thought he ; " he is come to warn me of my approaching end. I will speak to him."

But why Tom ? Indeed it was not Tom at all as Turpin discovered by and by when the atmosphere had become clearer. " Sir Luke Rookwood by this light!" was the exclamation which sounded the depths of this conundrum and proved the grim personage who rode at our hero's right hand to be none other than the obscure and aimless baronet, resident somewhere in Sussex, and already mentioned in the encounter with the York Mail.

After a brief mysterious dialogue with this mysterious and aimless personage, principally dealing with such fanciful subjects as oaths, affianced brides, contracts sealed with blood or not sealed, as the case may be, Turpin rode down to the Ferry at Cawood — 18 1/2 miles from London. Nine miles only separated him from his goal. But the ferryman accidentally happened to be on the other side of the river, and at the same moment a loud shout smote his ear — (Turpin's ear, not the ferryman's). This shout was the halloo of the pursuers. The only thing to be done now was to ford the river, and this Dick Turpin did. Once on the other side, he had a fresh start — in other words, " Once more on wings of swiftness" Black Bess

kiderült, hogy hősünk jobbán nem más üget, mint a céltalan és homályos, sussexi illetőségű báró, akiről a yorki postakocsival történt találkozás alkalmával már tettünk említést.

E rejtélyes és céltalan alakkal folytatott rövid, rejtélyes párbeszéd után, amely főként olyan hóbotos témák körül forgott, mint a fogadalomtétel, eljegyzett menyasszonyok, vérrel írt vagy meg nem írt szerződések – esete válogatja –, Turpin leereszkedett a cawoodi révhez, száznyolcvankilenc és fél mérföldnyire Londontól. Kilenc mérföld választotta el céljától. De a komp véletlenül épp a folyó másik partján horgonyzott, és e pillanatban egy hangos kiáltás ütötte meg a fülét, Turpinét, nem a révészét. A kurjantás az üldözőktől érkezett. Egyetlen lehetőségként az kínálkozott, hogy átgázol a folyón. Dick Turpin ehhez a megoldáshoz folyamodott. A túloldalra érve, újult erővel, más szavakkal: „újra sebes szárnyakon” Black Bess elragadta őt üldözői elől. De az üldözők egyike, Mowbray őrnagy látta már, hogy a győzelmi parádé csupán fellángolás. „Mindjárt kimúlik” – jegyezte meg. Bess azonban még Fulfordnál is kitartott, százkilencvenkilenc mérföldnyire Londontól, ahonnan már látszottak York tornyai a tiszta, friss őszi reggel csodálatos és dicső fényében. Ragyogott feléjük a pompás katedrális és derűs, monumentális, levéltekercdíszes, lámpás-szerű ormai, a Szűz Mária-templom büszke tornya, a

bore him away from his pursuers. But Major Mowbray, who was one of them, saw that all this parade of victory was only an expiring flash. " She must soon drop," he observed. Bess however held on past Fulford — " till the towers of York (199 J miles from London) burst upon him in all the freshness, the beauty and the glory of a bright clear autumnal morn. The noble minster, and its serene and massive pinnacles, crocketed, lantern-like, and beautiful; Saint Mary's lofty spire ; All Hallows' tower, and architectural York generally, to make a long list short, beamed upon him ; shortly after which another mile was passed ; shortly after which Dick shouted " hurrah !" shortly after which Black Bess "tottered — fell. There was a dreadful gasp — a parting moan — a snort ; her eye gazed for an instant on her master with a dying glare; then grew palsied, rayless, fixed. A shiver also ran through her frame." And there was an end of the celebrated ride to York. And I hope that those who can believe in it will.

And now I come to a less legendary side of my subject. Turpin has taken us to York : and faster than we could have gone there in the Coaching Age — faster a good deal — but he has not stopped for us at any of the inns, and to one or two of these inns on the great North Road I wish particularly to introduce my readers. For they are hostelryes in the true sense of the word, and call up even now I know not what coloured

Mindenszentek tornya és York építésze, hogy rövidre fogjuk a felsorolást. Eztán még egy mérföld elrepült. Aztán Dick felkiáltott: Hurrá! Azután Black Bess „megtántorodott és – elfeküdt. Fájdalmasan zihálva lélegzett; felhorkantott, majd egy búcsúnyögés. Szeme még egy pillanatig halálos ragyogással bámult gazdájára, s végül bénultan, fénytelenül a semmibe meredt. Rázkódás futott végig a testén.” És vége lett az ünnepeelt yorki útnak. Remélem, lesz, aki képes rá, hogy higgyen benne.

Ezennel a téma kevésbé legendás szakaszához értem. Turpin Yorkig repített minket, gyorsabban, mint arra a hintózás fénykorában lehetőségünk nyílt volna, jóval gyorsabban, de útközben nem állt meg velünk egyik-másik fogadónál, pedig a nagy Északi Út fogadóinak némelyikével kifejezetten szeretném megismertetni olvasóimat. Hiszen ezek a szó valódi értelmében vett vendégfogadók még ma is élénken emlékeztetnek a hintózás virágkorának teljességére; felébresztik a későn érkező, elcsigázott utazó emlékét, aki egy havas éjjelen lép a tágas fedett előcsarnokba, innen vezetik át a sebes hintókat ábrázoló nyomatokkal díszített, a kandallóban lobogó tűz által izzón megvilágított vendéglő meghitt hátsó termébe, ahol mai, visszafejlődésben lévő korunkban úgy tűnne, roskadásig telt asztalok várják, nemes italok kísérik a történetmesélést, és álomtalanul alszik majd el levendula illatú lepedők közt.

reminiscences of the full life of the Coaching Age — reminiscences of the late arrival of fagged travellers on snowy nights before ample porches, their induction thence, their immediate induction half frozen as they were, into snug parlours adorned with prints of coaches at full gallop, revealed by the light of a fire blazing half-way up the chimney ; — reminiscences too of table comforts considered prodigious in these degenerate days — with good liquor to round the story, and a dreamless sleep between lavender-scented sheets.

The scenes of such comfortable hours spent by ancestors long since buried, still throng the now almost deserted reaches of the Great North Road ; and some of these old inns, situated in places through which the northern railways pass, still live, careless of the changed condition of things, and tender the same hospitality to passengers alighting from the Great Northern Railway, as they used to tender in days gone by to passengers alighting from the Great York and Edinburgh Mail. At Stamford, for instance, the George still stands where it stood, though with main entrance altered – a huge reservoir in itself (had its record been in some way or other preserved) of a whole sea of travel continually ebbing and flowing between the Metropolis and the North. Royalty itself was entertained at this house in the person of Charles the First. The King slept here on his way from Newark to

Ilyen kellemes órákat töltöttek errefelé rég eltemetett eleink, akik akkoriban benépesítették a mára elhagyatott Nagy Északi Utat. Némelyik fogadó, az, amelyik az északi vasútvonal mentén helyezkedik el, még ma is áll, mit sem törődve a körülmények megváltozásával, és még ma is ugyanazzal a vendégszeretettel fogadja a Nagy Északi Vasút által szállított utasokat, amivel egykor a Nagy Yorki hintó vagy az edinburgh-i postakocsi utasait fogadta. Stamfordban például a György fogadó ugyanott áll, mint hajdanában, bár a főbejáratot átalakították. A főváros és Észak között hol elapadó, hol felduzzadó, de folyamatosan áramló utasforgalomnak hatalmas gyűjtőmedencéje ez a ház már önmagában, bárcsak több történeti adat maradt volna ránk – így vagy úgy, a fogadót illetően. I. Károly személyében királyi méltóságnak is otthont adhatott. A király 1645. augusztus 23-án aludt itt, útban Newarkból Huntingdonba. És kérdem én, képes lenne valaki felsorolni, ki mindenkit láttak itt vendégül a királyon túl, az előkelő vendégek névsorát, akik békében és háborúban, a szabad művészetek számtalan területén és számtalan művészeti ágban alkottak? Londoni kiruccanásai során gyakran megfordult itt Walter Scott, akit a hercegi asztalnál is szívélyesen fogadtak mint derék ivócimborát és lebilincselő mesélőt, mindig egyformán derűs és kedves úriember, bár ekkor még senki nem tudta,

Huntingdon on August 23, 1645. And besides royalty, who, I should like to know, can tell the list of its distinguished guests in all branches of all the arts, either of war or peace? Walter Scott was frequently at this house on those numerous jaunts of his up to London, when he was a welcome guest at the Prince's table — a valiant bottle companion and entrancing raconteur — always the same genial, kindly gentleman of genius, though not known yet as the author of surely the most delightful novels in the world. To pass from the pen to the sword, at this house stayed the Butcher of Culloden on his way up to London: and I do not doubt that the George's best Burgundy flowed in red seas down fierce gulleys in loyal celebration of that shameful shamble. But, as I have said in another place, the list of distinguished visitors at such great hostelrys on the main roads of England, must be looked for in the letters and diaries of four generations. All were here, we may be well assured, at such noted halting-places on the main artery of travel between two countries — all and of every rank, in a motley assemblage of confused travel — kings, queens, statesmen, highwaymen (the North Road about Stamford was celebrated for these gentry), generals, poets, wits, fine ladies, conspirators, and coachmen. All were in such houses as this George at Stamford at one time or other in the centuries, and ate

hogy káprázatos regények szerzője is egyben. Hogy a pennát kardra cseréljük, e házban szállt meg a cullodeni hentes⁹, útban London felé: és nem kétség, hogy a György fogadó legjobb burgundija folyt le a torkokon vörös tengerként, hogy megünnepeljék azt a bizonyos szégyenletes totyogást. De ahogy máshol már megállapítottam, az Anglia főbb útvonalai mentén álló fogadók előkelő vendégeinek névsorát csak négy nemzedék teljes levelezéséből, naplóiból és feljegyzéseiből lehetne összeállítani. Mindenki megfordult itt, ebben biztosak lehetünk. Az országhatárokon átnyúló közlekedés fő ütőere mentén fekvő megállóknban minden tisztú és rangú személy képviseltette magát, a zúrós utazási viszonyok tarkabarka utasai: királyok, királynők, államférfiak és útonállók (az északi út Stamford környékén különösen híres volt eme társaságról), tábornokok, poéták, elmebajnokok és nemes hölgyek, összeesküvők és fogathajtók. Az évszázadok folyamán egyszer s másszor mind olyan házakban szálltak meg, mint a György fogadó Stamfordban, itt ettek, ittak, mulattak, itt rabolták ki őket vagy loptak meg másokat ők, és itt hunytak el.

De ha mindezt túlzás nélkül állíthatjuk a stamfordi fogadóról, akkor a húsz mérföldre északra, Granthamnél álló pompás házról még színesebb képet rajzolhatunk. Hisz az utóbb említett, közkedvelt

⁹ *Utalás az 1745-ös cullodeni csatára. Cumberland hercege, a megtorlásban tanúsított kegyetlensége okán érdemelte ki a 'Hentes' gúnynevet.*

and drank, and robbed, or were robbed, and died, and made merry.

But if so much can be said, and indeed it is no exaggeration to say so much about the inn at Stamford, the great inn at Grantham twenty miles further north should be able to claim even a fuller tide of story. For the celebrated Angel at the latter place, now much resorted to by hunting men and women who can start from its doors to meet about four packs of hounds, is nothing more nor less than one of the three mediaeval hostels remaining in England. And this means a good deal if one comes to think of it. It means, indeed, the survival of the best kind of thing in its way to be seen. For a very superlative kind of comfort was needed, I surmise, after however brief an experience of mediaeval roads. And if what inns there were between London and York, when people had to ride the whole distance over often impassable morasses, had not been A 1, people would not have ridden so frequently between York and London.

To give an idea of the age of the Angel at Grantham (to come to details), the Knights Templars are supposed to have been at the foundation of the whole affair. This however I think is an allegory — but what is quite certain about the place is that it was undoubtedly one of those Maisons du Roi, as they were called, which in days gone by, when the roads still had life in them, were placed at the special service of kings

Angyal fogadó, amely manapság vadászgató urak és hölgyek vendégkörére támaszkodik, akikre legalább négy falkányi kopó vár a bejáratnál, nem több és nem kevesebb, mint az Angliában máig fennmaradt három középkori fogadó egyike. És ez nem kis érdem, ha jól belegondolunk. Jelenléte a legkiválóbbak fennmaradását hirdeti. Gyanítom, hogy a középkor útviszonyai mellett az utas már egy rövidke utazást követően is kivételes kényeztetést igényelt. És micsoda fogadóknak kellett sorakozniuk ahhoz London és York között – amikor az utazó még gyakran áthatolhatatlan ingoványon küzdötte magát keresztül, hisz az 1-es számú országútnak hírehamva sem volt –, hogy az emberek ne maradjanak otthon, sőt egész sűrűn utazgassanak a két nagyváros között.

Hogy részletekbe bocsátkozzam, de csak jelezzem a korszakot, amit az Angyal Granthamben megélt, elég megemlítenem, hogy állítólag a Templomos Lovagok alapították. Úgy gondolom, ez csak legenda, az azonban egészen bizonyos a házat illetően, hogy egy amolyan Maison du Roi, legalábbis így utaltak a letűnt korok, amikor az utak még tele voltak élettel, az olyan kastélyokra, ahol az Angliában fel-alá masírozó, birodalmi szemlét tartó vagy a zendüléseket lecsendesítő király és udvartartása fogadására rendezkedtek be. Talán a legismertebb esemény, amelyről beszámolhatunk – történelmi

and their retinues as they passed here and there through England on royal progresses or quelling insurrections. Perhaps indeed as well-known an historical event as can be chronicled — (not an important historical event because they are as a rule not well known) — took place in the three fine sitting rooms, which were then one room, over the entrance gateway of this celebrated inn. For here, on October 19th, 1485, Richard the Third signed the death-warrant of the Duke of Buckingham. This in itself is an appetizing fact to an imaginative traveller. > It is not often I fancy that one can smoke the pipe of peace under a floor which creaked four hundred years ago to the unequal strides of a hunchbacked and irritable king. I thought I heard Richard's voice myself when I was last at Grantham, and the beautiful moulding in the oriel window of the Angel smoking-room gave life to the illusion.

It will be seen then perhaps from what I have said, that at Stamford and Grantham are two as fine specimens of the old hostelries of the great roads of England as can be found, which, fed as they are by great lines of railway, keep a generous life throbbing in their old hearts still. But whether the inns at Grantham and Stamford are as representative of the Coaching Age in its prime, as I suppose them to be, or no, it is very certain that no place more representative of the " Coaching Age Decayed," than Stilton, is to be

szempontból jelentéktelen, hisz ami jelentős, az szinte biztos, hogy nem ismert –, abban a három teremben zajlott – akkoriban egyetlen helyiség volt –, amely a közkedvelt fogadó bejárata fölött helyezkedett el. III. Richárd 1485. október 19-én itt írta alá Buckingham herceg halálos ítéletét. Csupán ez önmagában ínycsiklandó tény a képzelőerővel megáldott utas számára. Nem gyakran szívja el az ember olyan szobában a békepipát, amely fölött négyszáz éve a hirtelen haragú, púpos király egyetlen lépteitől recsegett a padló. Szinte úgy éreztem, Richárd hangját hallom, amikor legutóbb Granthamben jártam, és az Angyal dohányzójának kiugró ablakfülkéjén a gyönyörű szegély életre keltette ezt az illúziót.

Mindabból, amit itt elmeséltem, talán érzékelhető, hogy a stamfordi és a granthami fogadó egyaránt az Anglia híres útjai mentén található régi vendégházak legkiválóbbjai közül való, melyek, a nagy vasútvonalaknak köszönhetően, még ma is élénk, lüktető forgalommal büszkélkedhetnek. De függetlenül attól, hogy a granthami és a stamfordi fogadó hűen illusztrálja-e a hintózás fénykorát – meggyőződésem szerint igen –, Stiltonnál ékeőbb példát sehol a világon nem találunk a hintózás hanyatló időszakának jellemzésére.

Hiszen itt a Nagy Északi Vasút eltér a régi úttól, és ezzel a hajdani bérkocsis forgalmi központot

found on Earth.

For here the Great Northern Railway has diverged from the line of the old road, and by doing so has turned a vast coaching emporium into a corpse of a town — if town indeed Stilton could by any stretch of language ever have been called. It was rather, in its best days, a village clustering about two magnificent inns, the Angel and the Bell, which still stare at each other stonily across the Great North Road. At the Angel, well known in the coaching days as the house of the famed Miss Worthington (stout, smiling, the christener of Stilton cheeses made miles away, but so called because they were sold at her hospitable door), over 300 horses were stabled for coaching and posting purposes. Vast barracks indeed stretching at the back of the old house — one wing of which alone is now open to travellers — tell of the bustle of post-boys, of the hurrying to and fro of fidgety passengers over eager to be off, the harnessing and unharnessing of horses, of all the many-voiced Babel of travel in fact which fifty years ago surged and swayed round this teeming coaching centre, now lyin silent and deserted as the grave. I am told — and from its central position on the great North Road seventy-five miles from London I can well understand the fact — that at Stilton in the old days the ebb and flow of traffic never ceased. All day coaches and postchaises continually

élőhalott várossá degradálja, ha egyáltalán hívhatjuk Stiltont városnak a nyelv megerőszkolása nélkül. Még legjobb napjaiban is két kiváló fogadó, az Angyal és a Harang köré épült falucska volt csupán, s a két fogadó ma is egymásra mered révetegen a Nagy Északi Út két oldalán. Az Angyalnál például, mely a hintózás napjaiban Miss Worthingtonról volt ismert, erről a testes, mosolygós asszonyról – a stiltoni-sajt elnevezés neki köszönheti nevét, mert ugyan jó pár mérfölddel távolabb készítették, a vendégmarasztaló fogadóban árusították –, több mint háromszáz lovat tartottak az istállókban készenlétben a postakocsik számára. A régi ház mögött hosszan sorakozó, hatalmas barakkok serény lovászokról, továbbindulni készülő izgatott, sürgölődő utazókról, felszerszámozott vagy éppen hámjuktól szabadult lovokról, az utazás bábeli nyelvi zúrzavaráról árulkodtak, ami még ötven éve is jellemezte ezt a virágzó postakocsi-állomást, de ami mára hallgatagon, elhagyatottan áll, akár egy sírkert. Ma egyetlen szárny fogad csak vendégeket. Azt mondják, és mivel hetvenöt mérföldre Londontól, a nagy Északi Út stratégiai pontján fekszik, így könnyen elhiszem, hogy Stiltonban hajdan a forgalom lüktetése egy percre sem szünetelt. Csézák és hintók áramlottak a településen át folyamatosan, egész nap. Éjszaka John o' Groats-ból¹⁰ London szívébe tartó postakocsik

¹⁰ *A szárazföld egyik legtávolabbi pontja, Skócia észak-keleti csücske.*

poured into the place and out of it. And by night the great mails running from John o' Groat's almost, into the heart of London, thundered through the splendid broad thoroughfare, visible mediums as it were of an empire's circulation. And other wayfarers besides postillions and coachmen seemed never off the road — huge flocks of geese destined for the London market, and travelling the seventy-five miles with uncommon ease; enormous droves of oxen, not such roadsters born. Each beast was indeed thrown and shod at Stilton to enable them to bear the journey. And to show the huge press even of this kind of traffic, this business of shoeing oxen was a trade almost in itself, as I have been told by the present landlord of the Angel Inn, who used in his youth to do the office himself, and to whose still active memory I am indebted for most of the foregoing details.

And to cross the road (the breadth of the great North Road at Stilton at once seizes the imagination, it is royal, the breadth of it, and looks like the artery of a nation), to cross the road from the Angel, and to come to the Angel's great rival, the Bell, is to bridge a whole period in the history of English travel ; to pass in twenty yards from the age of crack coaches and spicy teams to times long antecedent, when Flying Machines' were not; when the great roads were hazily marked over desolate heathy tracks ; when men travelled on horseback and women rode pillion, and

robogtak végig a nagyszerű, széles főútvonalon, mint egy birodalom vérkeringésében világító érfesték. A futárokon és hajtókon kívül egyéb vándorok sem hiányoztak az utakról: a londoni piacokra szánt hatalmas libasereg – tőlük szokatlan könnyedséggel – tette meg a hetvenöt mérföldes utat; hatalmas, nem vándorlásra született marhacsordákat tereltek erre. Sőt, hogy bírják az utat, Stiltonban kiherélték és megpatkolták őket. Hogy milyen forgalmat bonyolítottak egykor, azt az is jól mutatja, hogy a marhapatkolás önálló szakma volt; az Angyal jelenlegi fogadósa – elmondása szerint – fiatal korában, maga is ezt a mesterséget űzte. A fenti részletekért sokat köszönhetek neki, az emlékező-tehetsége még ma is élénk.

Ha átkelünk az út túloldalára – a nagy Északi Út Stiltonnál csakugyan megragadja a képzelőerőt, fejedelmi szélességével a nemzet ütőerének hat –, és az Angyalból betérünk a szemközi rivális, a Harang fogadóba, az angliai utazás történetének egy hosszú időszakát íveljük át. Húsz métert teszünk csak meg, de az elegáns, első osztályú postakocsik világából a homályba vesző, távoli múltba érkezünk, ahol még Repülő Gépezetek sem jártak, amikor a híres utakat még csupán elmosódó vonalak jelezték az elhagyatott, hangafüves határban, amikor a férfiak lóháton közlekedtek, míg a hölgyek mögöttük ültek a nyeregváncoson, és az utazó csak akkor érezte magát

people only felt secure when they went in large companies ; when solitary travellers went in fear of their lives when the gloaming overtook them, and "spurred apace to reach the timely inn."

The date of Charles the First's execution is to be seen on one of the gables of the Bell. But this dream in stone must date far further back than 1649 (when no doubt a slight restoration was here commemorated), must date far back I should say into the early days of the Tudors ; must have seen much of the gorgeous life of that period of pageant pass and repass its hospitable doors. There is an inn at Tuxford, sixty-two miles further on the road to York, which stands on the site of an old house called the Crown, which must very greatly have resembled the Bell at Stilton. I make mention of it here because some of the Crown's history has been preserved, and the Bell must have had as full and very similar a record. To this Crown then at Tuxford (it was destroyed by a violent tempest in 1587) came Margaret Tudor on her journey to the north. " She was met by the vicar and churchmen near where the rebel stone is now standing, the bells rang merrily till midnight, and large fires kept burning in the marketplace." The Virgin Queen slept in the room over the south-east angle, and proceeded on her journey on the early morning of July 12th, 1503. All the neighbours of the place came in on horseback, and a great train of persons on foot to see the Queen at her

biztonságban, ha nagyobb társasággal utazott. Amikor a magányos utazó aggódott az életéért az alkonyi szürkületben, és „megsarkantyúzta a lovát, hogy napszállta előtt a fogadóba érjen”.

A Harang egyik tornyán I. Károly kivégzésének évszáma olvasható, ám e kőbe szőtt álom sokkal korábbi építésű, mint 1649, amikor, semmi kétség, csupán egy kis átalakítást végeztek rajta. Maga az épület minden bizonnyal a korai Tudor-időkből való, így sokakat láthatott ünnepélyesen vendégül nagyszerű elődeink közül, akik újra és újra megszakították itt útjukat. Hatvankét mérföldre innen, Tuxfordban is áll egy fogadó, a régi vendégház, a Korona helyén, amely nagyban hasonlíthatott a stiltoni Harangra. Azért itt teszek róla említést, mert a Koronáról jóval többet tudunk, mint a Harangról, és kettejük története valószínűleg nagyon hasonló. Ide, a tuxfordi Korona fogadóba érkezett meg északi útján Tudor Margit, ám később, 1587-ben a házat egy heves vihar tönkretette. „Margitot a vikárius és egyéb papi emberek fogadták nem messze onnan, ahol ma a rebellisek emlékoszlopa áll, éjfélig zúgtak a harangok, és vidám örtüzek égtek a piactéren.” A Szűz Királynő az egyik délkeleti szobában töltötte az éjszakát, és 1503. július 12-én kora reggel folytatta útját. A környékről lóháton és gyalog nagy sokaság verődött össze, hogy láthassa a királynőt útra kelni. Mindannyian a nyomába szegődtek díszkíséretül, és a

departure from the town. These all fell into the procession and the minstrels commenced their avocations and "played right merrily." Having descended the hill, they again with difficulty began to ascend. The road at that period was anything but a road, and but barely passable even at that period of the year. Having arrived at the summit, the towers of Lincoln Minster presented their noble proportions in the distance, whereupon honour was done to this ancient temple of Jehovah. The whole cortege stopped as with one consent, and Johannes and his company, the minstrels of music, and the trumpeters again made the welkin ring with their notes of praise, and the thanksgiving of the goodly company. Passing down the hill onward to Markham Moor (then consisting of only a few thatched cottages scattered here and there) the procession left what is now the route of the Great North Road, and proceeded through West Drayton, up to near Ecksley, the bells of which church merrily welcomed the daughter of the King of England. Passing slowly and heavily across the forest on the Old London Road, the cavalcade arrived at Rushey Inn, then a noted resting-place for travellers, and an agreeable retreat from the gnats and flies, which then infested the ling, gorse and furze on each side the margin of the road as far as the eye could reach. In due course Margaret Tudor arrived in Edinburgh, August 2nd, and was married August 8th, 1503.

lantosok „vidáman rázendítettek”. A dombról leereszkedvén újra kapaszkodni kezdtek. Az utakat ekkoriban mindennek hívhatjuk csak útnak nem: még az év ezen időszakában is alig voltak járhatóak. A domb tetejére érve a távolban feltűntek a lincolni katedrális lenyűgöző méretű tornyai. Tiszteletadás következett Jehova ősi temploma felé, a menet önkéntelenül, de mintegy parancsszóra, megállt, Johannes és társai, a zenészek és trombitások pedig újfent rázendítettek, mennydörgő hangon dicsérve és köszöntve a tiszteletreméltó társaságot. A dombról Markham Moor irányába ereszkedve, ami akkoriban alig volt több néhány zsúptetős kunyhónál, a menet elhagyta a későbbi Nagy Északi Út ösvényét, és West Draytonon keresztül majdnem Ecksleyig haladt, ahol a templom harangja köszöntötte Anglia királyának leányát. Lassan átevickélve a régi londoni út menti erdőségen a díszkíséret Rushey fogadójához ért, akkoriban nevezetes pihenőhely az utazók számára, és enyhet adó menekvés az útszéli csarabosban és rekettyésben hemzsegő legyektől és szúnyogoktól. A kellő időben, 1503. augusztus 2-án Tudor Margit megérkezett Edinburgh-ba, és augusztus 8-án megtartották az esküvőt.

Ilyen és ehhez hasonló, a középkori utazási viszonyokat tükröző képeknek, úgy vélem, gyakori tanúja lehetett a Tudor-korabeli nézelődő, aki a stiltoni Harang vagy egyéb régi szórakozóhelyek

Here is a picture of mediaeval travel such as I think must have often been witnessed from the windows of such old houses of entertainment as the Bell at Stilton, when the Tudors ruled England. And often sterner episodes of history must have passed beneath its magnificent copper sign than wedding processions of royal princesses, even in those days, when England was called merry, and was merry England indeed. During the year 1536 the Bell at Stilton was no doubt often visited by one of those medley cavalcades so common at the time, consisting of abbots in full armour, waggon-loads of victuals, oxen and sheep, and a banner borne by a retainer on which was worked a plough, a chalice and a Host, a horn, and the five wounds of Christ — the well-known badge which marked the fiery course of the Pilgrimage of Grace. This great rising which began in Lincolnshire ran much of its course along the Great North Road — who knows how much of it passed through the now-deserted rooms and corridors of the great Northern inns such as this Bell at Stilton ! It was in an inn at Lincoln at all events that on a night of October there was present a gentleman of Yorkshire whose name (Robert Aske) a few weeks later was ringing through every English household in accents of terror or admiration.

ablakából csodálta az eseményeket, jóllehet a királyi hercegnők nászmeneténél mogorvább történelmi jelenetek is lejátszódtak a nagyszerű réztábla mögött, még azokban az időkben is, amikor a békebeli Anglia valóban békebeli volt. Az 1536-os év folyamán például a stiltoni Harangot többször érintette egy akkoriban szerveződő felkelés, amelyet állig felfegyverkezett apátok, sok szekérnyi élelem, lábasjóság, valamint a csatlósok hordozta ekét, kelyhet, az oltáriszentséget, egy szarvat és Jézus öt sebét ábrázoló lobogó alkotott, amely ábrázolások közismerten a Kegyelem zarándoklatának¹¹ tüzes szimbólumai voltak. A Lincoln megyéből kiinduló felkelés a Nagy Északi Út mentén haladt, és ki tudja, hányan fordultak meg a mára elhagyatott nagyszerű északi fogadók, mint amilyen a stiltoni Harang folyosóin és szobáiban. Mindenesetre egy októberi éjjelen megjelent a lincolni fogadóban Robert Aske, egy yorkshire-i férfi, akinek nevét hetekkel később minden angol háztartásban csodálattal és félelemmel ejtették ki.

Mindazonáltal a letűnt idők emlékműve előtt tisztelegve nem is annyira az egyes jelenetek, mint a nemzet történelmének előttünk szellemként felvonuló, ünnepélyes arcképcsarnoka hat inkább a képzelőerőre. És vajon akad-e az ünnepnek olyan szereplője, akit a Nagy Északi Út mentén ne látott

---

¹¹ *A VIII. Henrik Róma-ellenes intézkedései miatt York városa körül szerveződött felkelésben mintegy 40 ezer zarándok vett részt. Egyik vezetőjét, Robert Aske-ot, felségárulás vádjával 1537-ben 215 társával együtt kivégezték.*

But indeed standing before such a monument of days gone by as this is, it is not a question of this or that romantic episode rising to a fanciful man's mind as the pageant of a whole nation's history passing in a sort of ghostly procession. And what episode of that pageant, or of such part of it at all events as passed on the Great North Road, has not this great deserted house of entertainment seen, fed, sheltered within its now crumbling walls ? Gallants of Elizabeth's day, Cavaliers of Charles the First's, Ironsides on their way to Marston Moor, Restoration Courtiers flying from the Plague. And in days more modern, King's messengers spurring to London with the tidings of Culloden — and Cumberland himself fresh from his red victory, and the long line of Jacobite prisoners passing in melancholy procession, their arms pinioned behind them, each prisoner's horse led by a foot soldier carrying a musket with fixed bayonet ; each division preceded by a troop of horse with drawn swords, the drums insulting the unhappy prisoners by beating a triumphal march in derision.

Why, scenes beyond number such as these must have passed before the long gabled front of this old Bell at Stilton ; passed, faded, been succeeded by hundreds more stirring, which in their turn too vanished like some half-remembered dream. And the old house still seems to keep some mysterious memory of these scenes locked in its old withered heart ; as

volna vendégül, akinek nem nyújtott volna menedéket e kiváló, de mára elhagyatott, omladozó falú ház? Erzsébet-kori vitézek, I. Károly lovasai, Cromwell katonái útban Marston Moor felé, a restauráció korának udvaroncai, amint a pestis elől menekülnek. Később a király futárai, majd maga Cumberland hercege Culloden hírével győzelemittasan sarkantyúzzák lovaikat London felé; a csüggedt Stuart-párti foglyok hosszú menete, fegyvereik mögöttük összekötözve és mindegyik fogoly lovát egy gyalogos vezeti szuronyos puskával a vállán, minden egyes szakaszt pedig egy kivont kardú lovas gárda követ, míg a szomorú foglyokat a diadalmenetnek szóló dobok hangja is keseríti gúnyból.

Számtalan hasonló jelenet játszódott le a stiltoni Harang fogadó magas tornyú bejárata előtt; elhaladt, elhalványult és száz másik, felkavaróbb követte, melyek maguk is mind elhomályosultak, mint egy feledésbe vesző álom. De a régi ház még ma is hervatag szívébe zárva őrzi e jelenetek emlékét; ösztövéren, szellemként, elhagyatottan, de félig éberén bámul a Napba és az éjszakába a magányos Északi Út mentén. ♦

Spring 2022

gaunt, ghost-like, deserted, but half alive, it stares
night and day on the lonely North Road. ♦